

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Αστυνομικών Σπουδών

Πτυχιακή Διατριβή



**Οι προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού Προβλήματος,
από το 1974 μέχρι το τέλος του 20^{ου} αιώνα.**

Τρύφωνας Τρύφωνος

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Αλέξης Αλέκου**

Μάιος 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Αστυνομικών Σπουδών

Πτυχιακή Διατριβή

**Οι προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού
Προβλήματος, από το 1974 μέχρι το τέλος του 20^{ου}
αιώνα.**

Τρύφωνας Τρύφωνος

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Αλέξης Αλέκου**

Η παρούσα πτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση πτυχιακού τίτλου σπουδών στις Αστυνομικές Σπουδές από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2016

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή διατριβή έχει ως αντικείμενο να παρουσιάσει και να αναλύσει τις κυριότερες προσπάθειες που έγιναν για επίλυση του Κυπριακού ζητήματος μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974 μέχρι το τέλος του 20^{ου} αιώνα.

Το Κυπριακό πρόβλημα είναι πολυεπίπεδο και πολυδιάστατο και δεν μπορεί να αναλυθεί πλήρως μόνο μέσα από την παρούσα πτυχιακή διατριβή. Ωστόσο στόχος της πτυχιακής διατριβής είναι να αναφερθούν προτάσεις και σχέδια λύσης που υποβλήθηκαν από την διεθνή κοινότητα, πως αυτά διαμορφώθηκαν, ποιες πρόνοιες περιείχαν και ποια κατάληξη είχαν.

Επίσης σκοπός μας είναι να διαφανεί ο ρόλος των μεγάλων δυνάμεων στο Κυπριακό πρόβλημα σε συνδυασμό με τα συμφέροντα και επιδιώξεις των εγγυητριών δυνάμεων, αλλά και πως χειρίστηκαν αυτές τις προσπάθειες οι εκάστοτε διαπραγματευτές της ελληνοκυπριακής κοινότητας μαζί με τα ελληνοκυπριακά πολιτικά κόμματα.

Η ανάγνωση και εκμάθηση της ιστορίας της χώρας μας, ειδικά το κομμάτι που αφορά το Εθνικό μας θέμα είναι ανάγκη επιτακτική. Οφείλουμε να γνωρίζουμε γεγονότα και καταστάσεις που αφορούν το Εθνικό μας θέμα, πως και γιατί αυτά προέκυψαν, που μας οδήγησαν έτσι ώστε να μπορέσουμε κρίνοντας πάντα με αντικειμενικότητα να διαμορφώσουμε την δική μας άποψη και συνάμα να αποκομίσουμε τα απαραίτητα διδάγματα.

Summary

The current thesis is intended to present and analyze the major efforts made to resolve the Cyprus issue after the tragic events of 1974 until the year 2000.

The Cyprus problem is multifaceted and multidimensional and cannot be fully analyzed only by the current research project. However aim of the current research project is to mention proposals and settlement plans, presented by the international community, how they were formed, the provisions they contained and what fate they had.

Also our aim is to indicate the role of the major powers on the Cyprus problem along with the interests and pursuits of the guarantor powers, but also how the Greek Cypriot negotiators handled those efforts along with the Greek Cypriot political parties.

Reading and learning the history of our country, especially the part that concerns our national issue is an urgent need. We need to know facts and situations relating to our national issue, how and why they occurred and where they led us so that we can form our own opinion always judging with objectivity and at the same time take the necessary lessons.

Ευχαριστίες

Κατά αρχήν θα ήθελα να απευθύνω τις ειλικρινής μου ευχαριστίες στον καθηγητή μου Δρ. Αλέξη Αλέκου τόσο για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση του, όσο και για την προθυμία του να μου προσφέρει τις γνώσεις και τις ιδέες του κατά την διάρκεια συγγραφής της πτυχιακής μου διατριβής.

Τις μεγαλύτερες μου ευχαριστίες τις οφείλω στη σύζυγο μου Έλενα και στα δύο μου παιδιά Σωτήρη και Χριστίνα, οι οποίοι μου συμπαραστάθηκαν όλο αυτό το χρονικό διάστημα που προετοιμαζόμουν για την συγγραφή της παρούσας πτυχιακής διατριβής και από τους οποίους στερήσα πολύτιμες οικογενειακές μας στιγμές.

Τέλος αφιερώνω την πτυχιακή μου διατριβή στον αείμνηστο πατέρα μου Σωτήρη Τρύφωνος και στην μητέρα μου Αργυρούλα Τρύφωνος, οι οποίοι όντας πρόσφυγες από την Επαρχία Κερύνειας, αν και έζησαν τα τραγικά γεγονότα του 1974, υπέστησαν τις συνέπειες αυτών και αναγκάστηκαν να ζήσουν μακριά από τις πατρογονικές τους εστίες, μας μεγάλωσαν με τα σωστά ιδανικά και αξίες και κράτησαν ζωντανή την επιθυμία για απελευθέρωση της πατρίδας μας και επιστροφή στα κατεχόμενα μας εδάφη.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	8
1.Οι πρώτες μετά την εισβολή προσπάθειες για επίτευξη συμφωνία στο Κυπριακό πρόβλημα
1.1.Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς	11
1.2.Το Αμερικανό-Βρετανό-Καναδικό Σχέδιο(ABC Plan).....	14
1.3. Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου Κυπριανού-Ντενκτάς.....	17
2.Οι προσπάθειες του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. Χαβιέ Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ για επίλυση του Κυπριακού μεταξύ των ετών 1982-1987
2.1. Δείκτες Κουεγιάρ	20
2.2. Εκ του σύνεγγυς συνομιλίες	23
2.3.Η πρόταση της Σοβιετικής Ένωσης και το Σχέδιο Συμφωνίας για το Κυπριακό.....	28
3.Προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού προβλήματος μεταξύ των ετών 1989-1994.....
3.1. Δέσμη Ιδεών Κουεγιάρ	32
3.2. Δέσμη Ιδεών Γκάλι.....	35
3.3. Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης(M.O.E.)	40
4.Η πορεία του Κυπριακού την τελευταία πενταετία του 20^{ου} αιώνα
4.1.Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	44
4.2.Οι πύραυλοι S300	47
4.3. Η συνάντηση στο Τράουτμπεκ και στην Γκλίόν.....	50
5.Επίλογος.....	54
Συντομογραφίες.....	58
Βιβλιογραφία.....	59

Εισαγωγή

Ο στόχος για ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα υπήρξε από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Οι Ελληνοκύπριοι ήθελαν διακαώς την ένωση με την μητέρα πατρίδα όμως από την άλλη οι Τουρκοκύπριοι, με παρότρυνση των Άγγλων κυρίως, σκόπευαν σιγά σιγά στην δημιουργία δύο κρατών στην Κύπρο. Ο ένοπλος αγώνας του 1955-1959 οδήγησε στις συμφωνίες κορυφής Ζυρίχης-Λονδίνου και στην ανακήρυξη της Κυπριακή Δημοκρατίας. Η Κυπριακή Δημοκρατία αν και παρουσιάζεται σαν ένα ενιαίο κράτος στην ουσία με τις δικαιοδικές πρόνοιες στο σύνταγμα, παρουσίασε αρκετές δυσλειτουργίες. Ως αποτέλεσμα τούτου ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος προτείνει 13 σημεία για τροποποίηση του Κυπριακού Συντάγματος έτσι ώστε αυτό να γίνει πιο λειτουργικό. Μετά από αυτή την ενέργεια του Μακαρίου επήλθε η πρώτη ουσιαστική ρήξη ανάμεσα στις δύο κοινότητες για να ακολουθήσουν τα γνωστά γεγονότα του 1963, 1964 και 1967. Έκτοτε άρχισε ο δικαιοδικός διάλογος με στόχο την σύγκλιση στις διαφωνίες που προέκυψαν, αλλά και προτάθηκαν διάφορα σχέδια για λύση του προβλήματος με γνώμονα ότι το Κυπριακό αποτελεί Νατοϊκή σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Ωστόσο η ανάληψη της εξουσίας στην Ελλάδα από τη χούντα, οι διαχρονικές επιδιώξεις της Τουρκίας για δύο κράτη στη Κύπρο και η κατάσταση στο εσωτερικό με την σύγκρουση της ΕΟΚΑ Β' με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, οδήγησαν στα τραγικά γεγονότα του 1974, πρώτα με το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου και στη συνέχεια με την Τουρκική εισβολή στις 20 Ιουλίου και 14 Αυγούστου. Η Τουρκική εισβολή δημιούργησε στην Κύπρο νέα δεδομένα και καταστάσεις.

Η Ελληνοκυπριακή πλευρά εκτός από την ήττα που δέχθηκε σε στρατιωτικό, πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο, είχε να αντιμετωπίσει και τις ανθρωπιστικές συνέπειες της εισβολής, με νεκρούς από τις συγκρούσεις, αγνοούμενους και χιλιάδες πρόσφυγες να αναζητούν στέγη και ομαλές συνθήκες διαβίωσης. Ως επίσης ένα κράτος διαλυμένο και το οποίο έπρεπε να επαναλειτουργήσει και να κρατηθεί στην ζωή.

Σε αντίθεση οι Τούρκοι πέτυχαν αυτό που επιδίωκαν, δηλαδή την διαίρεση του νησιού και θα άρχιζαν τώρα τον αγώνα τους για την οριστικοποίηση των τετελεσμένων της εισβολής και κατάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η Ελληνοκυπριακή κοινότητα μαζί με την Ελληνική κυβέρνηση άρχισαν τον διπλωματικό αγώνα με στόχο την διεθνοποίηση του Κυπριακού προβλήματος και την έναρξη συνομιλιών για επίλυση του. Η διεθνής κοινότητα που καταδίκασε το πραξικόπημα και την εισβολή θα εμπλακεί τώρα στις προσπάθειες για επανέναρξη των συνομιλιών υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα γίνει προσπάθεια να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι κυριότερες προσπάθειες που έγιναν για επίλυση του Κυπριακού ζητήματος μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974 μέχρι και το τέλος του 20^{ου} αιώνα. Θα αναφερθούμε στο περιεχόμενο αυτών των προτάσεων και ποιες πρόνοιες περιλάμβαναν. Τα διάφορα σχέδια και προτάσεις που παρουσιάστηκαν από το 1974 μέχρι το τέλος του 20^{ου} αιώνα, έχουν διαμορφώσει σε σημαντικό βαθμό τον τρόπο, το περιεχόμενο και τον τύπο λύσης του Κυπριακού προβλήματος. Αρκετές πρόνοιες και σημεία που συμπεριλήφθηκαν σε αυτές τις προτάσεις και σχέδια λύσης που υποβλήθηκαν κατά το πιο πάνω χρονικό διάστημα, καθόρισαν και καθορίζουν μέχρι και σήμερα σε σημαντικό βαθμό, τις προσπάθειες και τις συζητήσεις που διεξάγονται για επίλυση του Κυπριακού.

Παράλληλα θα ασχοληθούμε με τις ενέργειες και την στάση των εκάστοτε διαπραγματευτών στις προτάσεις που υποβλήθηκαν από τη διεθνή κοινότητα, το ρόλο των μεγάλων δυνάμεων στις εξελίξεις στο Κυπριακό πρόβλημα, την στάση της Τουρκίας και της Ελλάδας καθώς και τις θέσεις και απόψεις των Ελληνοκυπριακών κομμάτων στο εσωτερικό της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επίσης θα επισημανθεί και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην διαδικασία επίλυσης

του Κυπριακού προβλήματος μετά την υποβολή αίτησης της Κύπρου για ένταξη σε αυτή.

Οι πρώτες προσπάθειες από μέρους των Ηνωμένων Εθνών για συνομιλίες μεταξύ των δύο κοινοτήτων, με βάση τα νέα δεδομένα που δημιουργήθηκαν μετά την εισβολή και το πραξικόπημα του 1974, κατέληξαν στον να συμφωνηθούν και υπογραφούν οι δύο συμφωνίες υψηλού επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς και Κυπριανού-Ντενκτάς. Ως επίσης, ενδιάμεσα των δύο συμφωνιών, παρουσιάστηκε στις δύο κοινότητες ένα σχέδιο λύσης που καταρτίστηκε μετά από διαβουλεύσεις μεταξύ των Αμερικανών, των Βρετανών και των Καναδών. Αυτές οι τρεις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας εξετάζονται στο πρώτο κεφάλαιο.

Στην συνέχεια στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται και παρουσιάζονται οι τρεις κυριότερες προσπάθειες που κατέβαλε ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Χαβιέ Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ μεταξύ των ετών 1982 και 1987. Θα αναφερθούμε στο περιεχόμενο αυτών των προτάσεων, γιατί αυτές απορρίφθηκαν και σε ποιους επιρριφθήκαν ευθύνες. Επίσης θα αναφερθούμε και σε μια πρωτοβουλία της Σοβιετικής Ένωσης.

Η «Δέσμη Ιδεών Κουεγιάρ», η «Δέσμη Ιδεών Γκάλι» και το πακέτο για Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (Μ.Ο.Ε.), είναι οι προτάσεις τις οποίες πραγματεύεται το τρίτο κεφάλαιο και υποβλήθηκαν από τους Γενικούς Γραμματείς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών Χαβιέ Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ και Μπούτρος Γκάλι.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα περιγράψουν σημαντικά γεγονότα που επισυνέβησαν μεταξύ των ετών 1995-2000 και επηρέασαν την επανέναρξη ουσιαστικών συνομιλιών για επίλυση του Κυπριακού προβλήματος, όπως η πορεία προς την Ενωμένη Ευρώπη και η παραγγελία του Ρωσικού Πυραυλικού συστήματος S300. Ως επίσης γίνεται αναφορά σε δύο συναντήσεις που έγιναν το 1997 στην Νέα Υόρκη και στην Ελβετία.

Η παρούσα πτυχιακή διατριβή, η οποία βασίζεται στη βιβλιογραφική ανασκόπηση κυρίως από βιβλία αλλά και από εγκυκλοπαίδειες, κλείνει με συμπεράσματα, κριτική και προσωπικές απόψεις που σχετίζονται με το θέμα.

Κεφάλαιο 1

Οι πρώτες μετά την εισβολή προσπάθειες για επίτευξη συμφωνίας στο Κυπριακό Πρόβλημα

1.1. Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς

Οι πρώτες μετά την εισβολή δικοινοτικές συνομιλίες διεξήχθησαν στην Βιέννη, όπου και έγιναν συνολικά έξι γύροι συνομιλιών από τον Απρίλιο του 1975 μέχρι και τον Απρίλιο του 1977. Στους πέντε πρώτους γύρους συνομιλητές ήταν οι Γλαύκος Κληρίδης και Ραούφ Ντενκτάς ενώ στον έκτο και τελευταίο γύρο ήταν οι Τάσος Παπαδόπουλος και Ουμίτ Σουλειμάν. Οι συνομιλίες της Βιέννης έληξαν χωρίς κανένα αποτέλεσμα λόγω της τακτικής κωλυσιεργίας που επέδειξε η Τουρκική πλευρά (Λάμπρου,2008:674).

Το πρώτο ουσιαστικό βήμα μετά την αποτυχία των συνομιλιών της Βιέννης στους πέντε πρώτους γύρους, έγινε με συνάντηση Μακαρίου-Ντενκτάς στην παρουσία του τότε ειδικού αντιπροσώπου του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε στην Κύπρο, Χαβιέ Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ (Χατζηαντωνίου κ.α.,2010:165). Η συνάντηση ήταν αποτέλεσμα της άθλιας οικονομικής κατάστασης στην Τουρκία και του εμπάργκο όπλων που επιβλήθηκε μετά την εισβολή, από την Αμερικανική Κυβέρνηση, κάτι που ανάγκασε την Τουρκία και παράτρυνε τον Ντενκτάς να ζητήσει συνάντηση με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, η οποία αρχικά έγινε στις 27 Ιανουαρίου 1977 (Λάμπρου,2008:675). Συμφωνήθηκε να γίνει νέα συνάντηση στις 12 Φεβρουαρίου 1977 ενόψει και της καθόδου του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. στην Κύπρο. Η

πρώτη αυτή συνάντηση των δύο ηγετών χαιρετίστηκε από όλες τις χώρες περιλαμβανομένου και της Τουρκίας η οποία σύμφωνα με πηγές του υπουργείου εξωτερικών της εξέφρασε την χαρά και ικανοποίηση για την συνάντηση. Επίσης τουρκοκυπριακές εφημερίδες χαρακτήρισαν την 27^η Ιανουαρίου σαν μια διαφορετική ημέρα και ο υπουργός εξωτερικών της Ελλάδας αναφέρθηκε σε ενθαρρυντικό και θετικό γεγονός (Παπαδημήτρης και Πετρίδης,1997:69).

Στις 12 Φεβρουαρίου 1977 έγινε ως συμφωνήθηκε η δεύτερη συνάντηση Μακαρίου-Ντενκτάς στην παρουσία του Kurt Waldheim όπου και υπογράφηκε η 1^η συμφωνία υψηλού επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε: 1) Την ίδρυση ανεξάρτητης, αδέσμευτης δικαιοδικής ομοσπονδιακής δημοκρατίας, 2) το μέγεθος του εδάφους που θα βρισκόταν κάτω από τη διοίκηση κάθε κοινότητας θα αποτελούσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων με βάση την οικονομική βιωσιμότητα, την παραγωγικότητα και τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, 3) τα θέματα αρχής όπως η ελευθερία των κινήσεων, της εγκατάστασης και τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, θα συζητούνταν λαμβανομένης υπόψη της θεμελιώδους αρχής ενός δικαιοδικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένων πρακτικών δυσκολιών που θα μπορούσαν να δημιουργηθούν για την Τουρκοκυπριακή κοινότητα και 4) οι εξουσίες και τα καθήκοντα της κεντρικής κυβέρνησης θα ήταν τέτοια ώστε να διαφυλάξουν την ενότητα της χώρας λαμβανομένου υπόψη του δικαιοδικού χαρακτήρα της (Παντελή,1986:437).

Ακολούθως στάλθηκε από την Αμερικανική Κυβέρνηση αντιπροσωπεία στην περιοχή με επικεφαλής τον Clark Clifford. Οι Τούρκοι απαίτησαν όπως πρώτοι δώσουν οι Ελληνοκύπριοι τις θέσεις τους στο εδαφικό ενώ οι ίδιοι θα υπέβαλαν προτάσεις για το συνταγματικό (Λάμπρου,2008:675). Οι Αμερικανικές πρωτοβουλίες είχαν ουσιαστικά ως σκοπό να εξευμενίσουν την Τουρκία και να εξασφαλίσουν υποχωρήσεις από την ελληνοκυπριακή πλευρά με την επανέναρξη των συνομιλιών, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η άρση του εμπάργκο όπλων προς την Τουρκία (Κουφουδάκης,2000:494).

Οι Ελληνοκύπριοι πείστηκαν από τον Clark Clifford και έτσι σε κοινές συνεδρίες του Εθνικού και του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά από εισήγηση του Μακαρίου, αποφασίστηκε όπως η Ελληνοκυπριακή πλευρά δώσει τις προτάσεις της για το

εδαφικό μαζί με χάρτη. Την άποψη αυτή συμεριζόταν και ο Γλ. Κληρίδης του ΔΗ.ΣΥ. ενώ οι Σπ. Κυπριανού του ΔΗ.ΚΟ. και ο τότε γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατία Μιχαλάκης Τριανταφυλλίδης, διαφώνησαν αρχικά με τον Μακάριο χωρίς όμως να επιμένουν ως το τέλος, σε αντίθεση με τον Βάσο Λυσσαρίδη της Ε.Δ.Ε.Κ. που επέμενε στην έντονη διαφωνία του. Ενόψει τούτου ο Τάσος Παπαδόπουλος που ήταν επικεφαλής της ελληνοκυπριακής κοινότητας στις συνομιλίες που έγιναν στην Βιέννη μεταξύ 31/03/1977 και 7/04/1977, παρουσίασε ένα χάρτη με 20% να δίνετε στους Τουρκοκύπριους (Λάμπρου,2008:676).

Σε αντίθεση η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν τίμησε τις δεσμεύσεις της αφού στις προτάσεις της στο συνταγματικό πρότεινε δύο χωριστά κράτη με χαλαρή ομοσπονδία, κάτι το οποίο δεν ήταν σύμφωνα με το πνεύμα και τις κατευθυντήριες γραμμές της συμφωνίας. Περαιτέρω αρνήθηκαν να τοποθετηθούν στις προτάσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς για το εδαφικό, υποστηρίζοντας ότι δεν προτίθενται να δώσουν περιοχές πίσω (Χριστοδουλίδης, 2013:5). Παρά την στάση της Τουρκικής πλευράς η Αμερικανική κυβέρνηση δεν την επέκρινε για αυτό, αφού με την μη επίρριψη ευθύνης διευκολυνόταν ο δρόμος για την άρση του εμπάργκο όπλων (Χριστοδουλίδης,2009:207).

Η Ελληνική κυβέρνηση η οποία μετά την πτώση της χούντας εφάρμοζε νέα πολιτική στο θέμα της Κύπρου με επάνοδο στην πολιτική των δυο ανεξαρτήτων κρατών και στην ιδέα ότι η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάδα συμπαρίσταται, στήριξε την Κυπριακή πολιτική στις δικοινοτικές διαπραγματεύσεις. Ωστόσο η Αθήνα απογοητεύτηκε από την Αμερικανική αποστολή υπό τον Clark Clifford και αντέδρασε έντονα με την άρση του Αμερικανικού εμπάργκο όπλων χωρίς ουσιαστικά να υπάρξει πρόοδος στο Κυπριακό (Χατζηβασιλείου,2011:196).

Το κρίσιμο σημείο των κατευθυντήριων γραμμών ήταν η αποδοχή της ομοσπονδιακής δομής του κράτους κάτι το οποίο μέχρι τότε δεν αποδεχόταν η ελληνοκυπριακή κοινότητα (Συρίγος,2005:92). Η συμφωνία αυτή θα σήμαινε ότι για πρώτη φορά η ελληνοκυπριακή πλευρά αποδεχόταν επίσημα και γραπτώς ως βάση για λύση την ομοσπονδία, αφού με την αναφορά στο σημείο 1 της συμφωνίας του όρου «δικοινοτική» προσδιοριζόταν η συνταγματική διάρθρωση

του ομοσπονδιακού πλέον κράτους (Χριστοδουλίδης,2009:207). Φυσικά δεν ήταν απαραίτητο οι δυο κοινότητες να έχουν η κάθε μία την δική της εδαφική περιοχή καθώς θα μπορούσαν να βρίσκονται διασπαρμένες σε όλο το έδαφος της δημοκρατίας. Προς αυτό συνέτεινε το σημείο 3 των κατευθυντήριων γραμμών αφού από το κείμενο ήταν προφανές ότι θα γίνονταν αποδεκτές αποκλίσεις από τις τρεις ελευθερίες, αποκλίσεις οι οποίες θα συνδέονταν με το υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση έδαφος (Συρίγος,2005:92-93). Με αυτή την συμφωνία ο Μακάριος επιζητούσε την δημιουργία μίας ισχυρής κεντρικής κυβέρνησης στα πλαίσια της ομοσπονδίας που θα αντιστοιχούσε προς το ποσοστό του πληθυσμού ενώ ο Ντενκτάς επιδίωκε μια ομοσπονδία που στην ουσία θα ισοδυναμούσε με συνομοσπονδία με ελάχιστη μάλιστα επιστροφή εδάφους (Ηρακλείδης,2006:119)

1.2.Το Αμερικανό-Βρετανό-Καναδικό Σχέδιο(ABC Plan)

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος απεβίωσε στις 03/08/1977 και σύμφωνα με το σύνταγμα προεδρεύων ανέλαβε ο τότε πρόεδρος της Βουλής Σπύρος Κυπριανού, ο οποίος ένα μήνα αργότερα στις 03/09/1977 ανακηρύχτηκε πρόεδρος της Δημοκρατίας χωρίς ανθυποψήφιο με την σύμφωνο γνώμη όλων των πολιτικών δυνάμεων (Λάμπρου,2008:678). Ο Κυπριανού μετά την εκλογή του σε πρόεδρο ήρθε αντιμέτωπος με την κατάθεση ενός σχεδίου λύσης.

Η υποχρέωση που υπέβαλε το κογκρέσο στον Αμερικανό Πρόεδρο Jimmy Carter, μετά την άρση του εμπάργκο όπλων προς την Τουρκία το καλοκαίρι του 1978, για να αναλάβει πρωτοβουλία για επίλυση του Κυπριακού, οδήγησε τις Η.Π.Α. να επεξεργαστούν και να παρουσιάσουν την πιο συγκεκριμένη πρωτοβουλία που είχαν διατυπώσει για το Κυπριακό, μετά την Τουρκική εισβολή. Επίσης στο να αναλάβουν οι Αμερικανοί αυτή την πρωτοβουλία, συνέβαλαν και το αδιέξοδο στις δικαιοδικές συνομιλίες για την εφαρμογή της Συμφωνίας Μακαρίου-Ντενκτάς, η προσφυγή της Κύπρου στην Γενική Συνέλευση και στο Συμβούλιο Ασφαλείας για λήψη μέτρων προς εφαρμογή των αποφάσεων του Ο.Η.Ε. και η κατάστασή στη Μέση ανατολή (Κουφουδάκης,1989:83).

Ο Matthew Nimetz ο οποίος χειριζόταν από Αμερικανικής Πλευράς το θέμα, και είχε διοριστεί από το πρόεδρο Carter ως σύμβουλος στο Αμερικανικό Υπουργείο Εξωτερικών, προέβηκε στις 24 Οκτωβρίου 1978 για πρώτη φορά σε ενημέρωση

της γραμματείας του Ο.Η.Ε. σχετικά με το περιεχόμενο ενός πλαισίου λύσης, αναφέροντας ότι πρόκειται για ένα αμερικανικό κείμενο στο οποίο συνέβαλαν και οι Βρετανοί και οι Καναδοί για την προετοιμασία του. Επίσης ο Nimetz ανέφερε ότι τόσο οι Γερμανοί όσο και οι Γάλλοι είχαν ενημερωθεί σχετικά χωρίς όμως να συμβάλουν στο περιεχόμενο του σχεδίου. Ακόμη ο Αμερικανός αξιωματούχος ανέφερε ότι το εν λόγω έγγραφο θα το έδιναν στο Κύπριο υπουργό εξωτερικών Νίκο Ρολάνδη και στον Ραούφ Ντενκτάς οι οποίοι θα βρίσκονταν στην Νέα Υόρκη για συζήτηση του Κυπριακού στα Ηνωμένα έθνη. Τελικά το Πλαίσιο λύσης επιδόθηκε στους προαναφερθέντες στις 10/11/1978 έχοντας τον τίτλο «Πλαίσιο για ένα διακανονισμό του Κυπριακού προβλήματος (Χριστοδουλίδης,2009:221-222). Ο Ρολάνδης είπε στον Nimetz ότι θα διαβίβαζε το Πλαίσιο Λύσης στη Λευκωσία και θα τον ενημέρωνε για τις αντιδράσεις. Ο Ντενκτάς αντέδρασε λέγοντας ότι το σχέδιο ήταν φιλελληνικό και θα διαβουλευτεί με την «κυβέρνηση» του πριν δώσει οποιαδήποτε απάντηση (Χριστοδουλίδης,2009:226).

Το σχέδιο προνοούσε μεταξύ άλλων ότι η Δημοκρατία της Κύπρου θα είναι ένα δικοινοτικό ομόσπονδο κράτος με δύο συστατικές περιφέρειες από τις οποίες η μία θα κατοικείται κυρίως από Ελληνοκύπριους και η άλλη κυρίως από Τουρκοκύπριους. Ως επίσης αναφερόταν ότι η κυριαρχία, ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα του κράτους θα εξασφαλιστεί και η ενσωμάτωση συνόλου ή τμήματος της Δημοκρατίας σε άλλο κράτος θα αποκλειστεί. Περαιτέρω το ομόσπονδο κράτος θα είχε την Άνω και Κάτω Βουλή ως νομοθετικά σώματα. Στην Άνω Βουλή οι δυο κοινότητες θα είχαν ίσο αριθμό αντιπροσώπων ενώ στη Κάτω Βουλή με αναλογία πληθυσμού (Λάμπρου,2008:678). Στην εκτελεστική εξουσία θα υπήρχαν ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος που θα προέρχονταν από την μια κοινότητα ο ένας και από την άλλη ο άλλος χωρίς να προσδιορίζεται από ποια κοινότητα θα ήταν ο καθένας και θα εκλέγονταν με δημοκρατική διαδικασία. Οι δυο μαζί από κοινού θα διόριζαν τα μέλη του Υπουργικού συμβουλίου με καμία κοινότητα να διαθέτει λιγότερο του 30% των μελών του. Ως επίσης από κοινού θα είχαν δικαίωμα άσκησης βέτο για θέματα της ομοσπονδιακής νομοθεσίας (Συρίγος,2005 :96).

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα διέθετε συγκεκριμένες αρμοδιότητες για τις εξωτερικές υποθέσεις, την εξωτερική άμυνα, το νομισματικό, την κεντρική

τράπεζα, ενδοπεριφερειακό και ξένο εμπόριο, τις επικοινωνίες, τα τελωνεία, την μετανάστευση και την πολιτική αεροπορία (Συριγος,2005:95). Στο εδαφικό το εν λόγω σχέδιο προνοούσε ότι η περιοχή της κάθε συστατική περιφέρειας θα αποφασιζόταν σε διαπραγματεύσεις σύμφωνα με την δεύτερη κατευθυντήρια γραμμή της συμφωνίας Μακαρίου-Ντενκτάς καθώς και στην βάση κριτηρίων όπως η ασφάλεια, η δομή του πληθυσμού και ιστορικοί παράγοντες. Επίσης στο σχέδιο αναφερόταν ότι θα γίνονταν διευθετήσεις για επιστροφή εκτοπισμένων πίσω στις περιουσίες τους με τρόπο που θα ήταν συμβατός με τον δικαιοδικό χαρακτήρα της ομοσπονδιακής δημοκρατίας. Ακόμη για όσους δεν μπορούσαν ή δεν ήθελαν να επιστρέψουν, θα τους δινόταν αποζημίωση. Περαιτέρω το σχέδιο προνοούσε την εγκαθίδρυση «κυπριακού ταμείου συμφιλίωσης» με εισφορές από το εξωτερικό σκοπός του οποίου θα ήταν να βοηθήσει στην οικονομική και κοινωνική αναπροσαρμογή καθώς επίσης και ενός οργάνου για περιφερειακή συνεργασία και συντονισμό (Μιχαήλ,2011:170).

Σε ότι αφορά την δικαστική εξουσία θα υπήρχε ένα ομοσπονδιακό Ανώτατο Δικαστήριο στο οποίο θα συμμετείχαν ένας Ελληνοκύπριος και ένας Τουρκοκύπριος και ένας ξένος δικαστής. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του θα ήταν η ερμηνεία του συντάγματος και η εφετειακή λειτουργία για θέματα ομοσπονδιακής νομοθεσίας (Συριγος,2005:96). Σημαντική πρόνοια επίσης του σχεδίου ήταν ότι κατά την έναρξη των συνομιλιών, ως μέτρο καλής θέλησης, θα προωθειτο επανεγκατάσταση των Ελληνοκυπρίων στην Αμμόχωστο υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. (Μιχαήλ,2011:170).

Η Ελληνική κυβέρνηση συμβούλεψε τον Κυπριανού να διαπραγματευτεί το σχέδιο όπως και η αντιπολίτευση υπό τον Γλαύκο Κληρίδη. Από την άλλη το Α.Κ.Ε.Λ. ενώ στην αρχή υποστήριξε την διαπραγμάτευση στο τέλος ήταν εναντίον του λόγω της Αμερικανικής του προέλευσης. Ο Κυπριανού ο οποίος ήταν από την αρχή επιφυλακτικός έχοντας και την στήριξη του Α.Κ.Ε.Λ. απέρριψε το σχέδιο χωρίς να περιμένει την τοποθέτηση της Τουρκικής πλευράς (Λάμπρου,2008:680). Η άμεση σχεδόν απόρριψη του σχεδίου από τον Κυπριανού απήλλαξε την Τουρκική πλευρά από τον βραχά πιθανής δικής της αρνητικής τοποθέτησης (Θεοφάνους,2005:93). Η Ελληνική κυβέρνηση διαφώνησε αλλά αποδέχθηκε την κυπριακή θέση για απόρριψη του σχεδίου εστιάζοντας τον τρόπο απόρριψης του

αφού με αυτό τον τρόπο έβγαζε την Τουρκική πλευρά από την δύσκολη θέση που δεν χρειαζόταν να απορρίψει η ίδια το σχέδιο (Χατζηβασιλείου,2011:196-197).

Η Ελληνοκυπριακή πλευρά χαρακτήρισε το έγγραφο ως μη ισορροπημένο καθότι έδινε υπέρμετρο βάρος και περιέγραφε με λεπτομέρεια τις συνταγματικές πρόνοιες κάτι που ενδιέφερε τους Τουρκοκύπριους, ενώ από την άλλη έδινε ελάχιστη προσοχή στο εδαφικό και στο προσφυγικό που ήταν οι κύριες ανησυχίες της ελληνοκυπριακής πλευρά. Αυτή η ανισορροπία έδινε πλεονέκτημα στους Τουρκοκύπριους που θα γνώριζαν από την αρχή τι ακριβώς θα συζητηθεί στο συνταγματικό ενώ οι Ελληνοκύπριοι δεν θα είχαν ιδέα για το τι θα συζητείτο στο θέμα του εδαφικού (Μιχαήλ, 2011:171). Ένα άλλο αρνητικό σημείο του σχεδίου ήταν ενώ αναγνωρίζονταν τα ψηφίσματα του Ο.Η.Ε. ως βάση για τη λύση στην ουσία τα περιόριζε μέσω της συμφωνία Μακαρίου-Ντενκτάς και του Κυπριακού συντάγματος. Περαιτέρω η αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων χαρακτηριζόταν ως σημείο διαπραγματεύσιμο. Το μόνο θετικό ήταν η πρόταση που υπήρχε για σταδιακή εγκατάσταση στα Βαρώσια υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε (Κουφουδάκης,2000:495).

Το σχέδιο Nimetz αποτέλεσε βάση στην οποία στηρίχθηκαν μετέπειτα προσπάθειες από τον Ο.Η.Ε. Σύμφωνα με τους Αμερικανούς το εν λόγω σχέδιο ήταν μια χαμένη ευκαιρία για λύση του Κυπριακού. Κατηγόρησαν τον πρόεδρο Κυπριανού ότι είχε έλλειψη θάρρους, πολιτικής βούλησης και ρεαλισμού και χαρακτήριζαν το σχέδιο ως βάση για έναρξη συνομιλιών και όχι την τελική λύση του κυπριακού (Κουφουδάκης,2000:495).

1.3.Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου Κυπριανού-Ντενκτάς

Οι νέες προσπάθειες του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε Kurt Waldheim για επανέναρξη των συνομιλιών, μετά την αποτυχία που ακολούθησε της κατάθεση του Αμερικανό-βρετανό-καναδικού σχεδίου, οδήγησαν στην συνάντηση κορυφή μεταξύ Κυπριανού και Ντενκτάς στις 18 και 19 Μαΐου 1979 όπου υπογράφηκε η δεύτερη Συμφωνία Υψηλού επιπέδου. Η συμφωνία αυτή περιλάμβανε τα ακόλουθα δέκα σημεία: 1)επανέναρξη των δικαιοδικών συνομιλιών στις 15/06/1979, 2) η βάση των συνομιλιών θα είναι οι κατευθυντήριες γραμμές Μακαρίου-Ντενκτάς και τα σχετικά με το Κυπριακό ψηφίσματα του Ο.Η.Ε, 3) τα ανθρώπινα δικαιώματα και

οι θεμελιώδης ελευθερίες όλων των πολιτών της δημοκρατίας θα πρέπει να τυγχάνουν σεβασμού, 4) οι συνομιλίες θα ασχοληθούν με όλες τις εδαφικές και συνταγματικές πτυχές, 5) θα δοθεί προτεραιότητα στην επίτευξη συμφωνίας για επανεγκατάσταση στη Αμμόχωστο υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. και όταν επιτευχθεί συμφωνία για τα Βαρώσια θα εφαρμοσθεί ανεξάρτητα με τα αποτελέσματα για τις άλλες πτυχές του κυπριακού προβλήματος, 6) αποφυγή κάθε ενέργειας που θα έθετε σε κίνδυνο το αποτέλεσμα των συνομιλιών και να δοθεί ιδιαίτερη σημασία από τις δύο πλευρές στα αρχικά πρακτικά μέτρα για προώθηση της καλής θέλησης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της επιστροφής σε ομαλές συνθήκες,7) σκοπεύετε η αποστρατικοποίηση της Κύπρου κι θα συζητηθούν ζητήματα που σχετίζονται με αυτή, 8) Η ανεξαρτησία, η κυριαρχία και η εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Δημοκρατίας πρέπει να τυγχάνουν επαρκών εγγυήσεων εναντίον της ολικής ή μερικής ένωσης οποιαδήποτε άλλη χώρα και εναντίον κάθε μορφής διχοτόμησης , 9) οι δικαιοδικές συνομιλίες θα διεξάγονται συνεχώς και επίμονα και θα αποφεύγεται οποιαδήποτε καθυστέρηση, 10) Οι δικαιοδικές συνομιλίες θα διεξαχθούν στη Λευκωσία (Χριστοδουλίδης,2011:188-189).

Η Ελληνική κυβέρνηση στήριζε την Κυπριακή πολιτική και ενθάρρυνε την κυπριακή ηγεσία να προχωρήσει τόσο στην 1^η συμφωνία κορυφής του 1977 όσο και στην 2^η συμφωνία μεταξύ Κυπριανού και Ντενκτάς αφού θεωρούσε ότι αποτελούσαν μοχλό πίεσης για δραστηριοποίηση της διεθνούς κοινότητας προς όφελος της Κύπρου (Χατζηβασιλείου,2011:196). Στις 15 Ιουνίου 1979 ο Γεώργιος Ιωαννίδης και ο Ουμίτ Οναν συναντήθηκαν στο ξενοδοχείο Λήδρα Πάλας υπό την προεδρία του Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ και παρουσία του Γκαλίντο Πόν, ειδικού απεσταλμένου του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. και Ρέμυ Χόρχε που ήταν αναπληρωτής ειδικός απεσταλμένος του Γ. Γ. του Ο.Η.Ε. (Παντελή,1986:443). Από την πρώτη συνάντηση που έγινε διαπιστώθηκε διαφωνία ως προς την ερμηνεία της έννοιας και του περιεχομένου του όρου «διζωνική ομοσπονδία» καθώς και στο θέμα της ασφάλειας, αφού η κάθε πλευρά έδινε την δική της ερμηνεία. Οι προτάσεις που υπέβαλλαν οι δύο πλευρές αντανακλούσαν την διαφορετική αντίληψη και ερμηνεία της Συμφωνίας και ως φυσικό επακόλουθο οι θέσεις της μιας πλευράς απορρίπτονταν από την άλλη (Φάντης,2012:69). Οι νέες δικαιοδικές συνομιλίες, οδηγήθηκαν σύντομα σε ναυάγιο εξαιτίας της τουρκικής πλευράς αφού ο

Ντενκτάς επέμενε και ζητούσε από την ελληνοκυπριακή πλευρά όπως πριν από οποιαδήποτε συζήτηση για την Αμμόχωστο, να αποδεχτεί την έννοια της διζωνικότητας με το δικό του διχοτομικό περιεχόμενο(Λάμπρου,2008:680).

Το ακριβές περιεχόμενο του όρου «διζωνικός» σήμαινε για την Ελληνοκυπριακή πλευρά δύο περιφέρειες με περιορισμένα δικαιώματα και κυριαρχία, ήταν δηλαδή ταυτόσημο με τον όρο «διπεριφερειακός». Η Ελληνοκυπριακή πλευρά στις συνομιλίες έριξε το βάρος στην έκταση των δικαιωμάτων και αρμοδιοτήτων που θα είχε κάθε πλευρά στην ζώνη της, όμως το κρίσιμο σημείο ήταν ότι είχε πια γίνει αποδεκτός ο εδαφικός διαχωρισμός των δυο κοινοτήτων σε ένα μελλοντικό κράτος. Η αποδοχή της δικοινοτικής ομοσπονδίας που αργότερα έγινε και διζωνική αποτέλεσαν την μεγάλη υποχώρηση της Ελληνοκυπριακής πλευράς χωρίς μάλιστα να ληφθούν οποιαδήποτε ανταλλάγματα (Συριγος,2005:93). Ο Ντενκτάς που κατέληξε σε συμφωνία με τους Μακάριο και Κυπριανού εξασφάλισε την συναίνεση των Ελληνοκυπρίων για μια διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία και με αυτό τον τρόπο ενώ η ελληνική πλευρά έπεφτε από υποχώρηση σε υποχώρηση η Τουρκική πλευρά πετύχαινε αυτό που εξ αρχής ήθελε με την στρατιωτική νίκη το 1974 (Θεοφάνους,2005:93).

Ακολουθώντας με προσπάθειες του Ugo Gobbι, εκπροσώπου του γενικού γραμματέα στην Κύπρο, οι συνομιλίες ξανάρχισαν τον Σεπτέμβριο του 1980. Ο Gobbι παρουσίασε εκτός από τις απόψεις του Ο.Η.Ε. για κοινό έδαφος και μία ημερήσια διάταξη με θέματα προς συζήτηση, στα οποία συμπεριέλαβε την επανεγκατάσταση ελληνοκυπρίων στα Βαρώσια, μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης καθώς και το συνταγματικό και εδαφικό θέμα με την διευθέτηση αυτών να τοποθετείται αντίστοιχα στα πλαίσια της ομοσπονδιακής λύσης στο συνταγματικό και της διζωνικής λύσης στο εδαφικό. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους η ελληνοκυπριακή πλευρά παρουσίασε προτάσεις που ρύθμιζαν την εδαφική πτυχή, οι οποίες απορρίφθηκαν από τους Τουρκοκύπριους. Το ίδιο έγινε και με τις προτάσεις της Τουρκοκυπριακής κοινότητας που απορρίφθηκαν αφού πρότειναν όπως επιστραφεί ποσοστό 2,5% στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα με αντάλλαγμα ο πρόεδρος να εκλέγεται εναλλάξ από τις δύο κοινότητες (Χατζηαντωνίου, κ.α., 2010,:171).

Κεφάλαιο 2

Οι προσπάθειες του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. Χαβιέ Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ για επίλυση του Κυπριακού μεταξύ των ετών 1982-1987

2.1. Δείκτες Κουεγιάρ

Οι προτάσεις που αντάλλαξαν οι δύο πλευρές των ετών μεταξύ 1981-1982 φανέρωναν το χάσμα που υπήρχε αναμεταξύ τους με την τουρκική πλευρά να επιμένει σε διχοτομικά σχήματα κάτω από τον μανδύα της διζωνικής-δικοινοτικής ομοσπονδίας (Κουφουδάκης, 2000:495). Την αποτυχία για συνομιλίες και επίτευξη συμφωνίας μετά την συμφωνία κορυφής Κυπριανού-Ντενκτας, ακολούθησε η πρώτη προσπάθεια του νέου Γ.Γ. του Ο.Η.Ε Χαβιέ Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ στις 8/8/1983.

Ο Ντε Κουεγιάρ προσκάλεσε τις δύο κοινότητες να συναντηθούν και να επιδιώξουν λύση στο πλαίσιο των προτάσεων του που έμειναν γνωστοί ως «Δείκτες Κουεγιάρ». Οι προτάσεις αυτές αφορούσαν το εδαφικό, την εκτελεστική και νομοθετική εξουσία. Συγκεκριμένα στην εδαφική πτυχή οι δείκτες προέβλεπαν ότι η Τουρκοκυπριακή περιοχή θα εκτεινόταν μεταξύ του 23%-30% και αντίστοιχα η Ελληνοκυπριακή περιοχή μεταξύ 70%-77%. Για την νομοθετική εξουσία γινόταν αναφορά σε Άνω Βουλή με ίση εκπροσώπηση των δύο κοινοτήτων, και σε Κάτω βουλή με εκπροσώπηση κατά αναλογία πληθυσμού. Όσον αφορά την εκτελεστική εξουσία προτεινόταν δύο λύσεις, στην πρώτη ο πρόεδρος να είναι Ελληνοκύπριος και ο Αντιπρόεδρος Τουρκοκύπριος με αναλογία υπουργών έξι προς τέσσερα και στην δεύτερη περίπτωση ανώτεροι φορείς της εκτελεστικής εξουσίας θα ήταν ένας πρόεδρος και ένας

πρωθυπουργός, όπου στα αξιώματα αυτά οι οποίοι θα εναλλάσσονταν ένας Ελληνοκύπριος και ένας Τουρκοκύπριος (Λάμπρου, 2008:686).

Με την υποβολή των δεικτών ο Κουεγιάρ ήθελε να δώσει νέα πνοή στις συνομιλίες αλλά και να προλάβει τον Ντενκτάς ο οποίος προτίθετο να προβεί σε ανακήρυξη ανεξάρτητου Τουρκοκυπριακού κράτους. Αυτό όμως που φοβόταν ο Κουεγιάρ, διευκολύνθηκε με την στάση της Ελληνικής πλευράς. Ο πρόεδρος Σπύρος Κυπριανού ήταν αρκετά επιφυλακτικός έναντι των προτάσεων του γενικού γραμματέα ως επίσης και ο Βάσος Λυσσαρίδης της Ε.Δ.Ε.Κ. ήταν αντίθετος. Σε αντίθεση τα δύο μεγάλα κόμματα Α.Κ.Ε.Λ. και ΔΗ.ΣΥ υποστήριζαν την αποδοχή των «δεικτών» ως βάση για διαπραγμάτευση (Λάμπρου, 2008:686-687).

Το Α.Κ.Ε.Λ. σε ανακοίνωση του στις 19/08/1983 μεταξύ άλλων ανέφερε ότι η προσπάθεια του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε. πρέπει να αντικρισθεί θετικά έτσι ώστε να ανοίξει ο δρόμος για ουσιαστικές δικοινοτικές συνομιλίες για τη λύση του Κυπριακού. Ως επίσης ο Κληρίδης σε σύσκεψη υπό την προεδρία του Κυπριανού υποστήριξε ότι το έγγραφο με τους τρεις δείκτες προσφέρει τα κατάλληλα πλαίσια για περαιτέρω διερεύνηση και διαπραγμάτευση και θα ήταν λάθος να απορριφθεί ή με οποιοδήποτε τρόπο να εξουδετερωθεί η πρωτοβουλία του Κουεγιάρ (Φάντης, 2012:87-88). Αμφότερα τα δύο κόμματα υποστήριζαν ότι έπρεπε να υπάρξει επίσημη ανταπόκριση στο κάλεσμα Κουεγιάρ έτσι ώστε εάν η Τουρκική πλευρά εκδηλωνόταν αρνητικά να μείνει αυτή εκτεθειμένη. Το ΔΗ.ΚΟ. από την πλευρά απέφευγε να εκδηλωθεί περιμένοντας τον πρόεδρο Κυπριανού να συνεννοηθεί με την ελληνική κυβέρνηση (Σερβάς, 2007:159).

Η Ελληνική κυβέρνηση με τον Ανδρέα Παπανδρέου πια πρωθυπουργό που κέρδισε τις εκλογές της 18^{ης} Οκτωβρίου 1981, υποστήριζε τις εξής θέσεις για το κυπριακό: α) το κυπριακό πρόβλημα είναι διεθνές θέμα εισβολής και κατοχής από μία ξένη δύναμη ενός τμήματος ανεξάρτητου κράτους μέλους του Ο.Η.Ε, β) οι διεξαγόμενες ενδοκυπριακές συνομιλίες δεν ήταν δυνατό να πετύχουν ενόσω συνεχιζόταν η στρατιωτική κατοχή του 36,3% του εδάφους της Κύπρου, γ) βασική προϋπόθεση για λύση του προβλήματος ήταν η αποχώρηση του κατοχικού στρατού από την Κύπρο και η αποστολή ενισχυμένης ειρηνευτικής

δύναμης, δ) με την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων οι δύο κοινότητες να ρυθμίσουν τα θέματα διακυβέρνησης με επικοδομοϊτικό διάλογο συμφώνα πάντα με το διεθνές δίκαιο και τις αποφάσεις του Ο.Η.Ε. και ε) η διεθνής μορφή του κυπριακού κράτους να είναι ανεξάρτητη, κυρίαρχη ενιαία, αποστρατικοποιημένη και αδέσμευτη δημοκρατία που να διασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των πολιτών (Κρανιδιώτης,1983:117-118). Με βάση αυτή της την πολιτική η ελληνική κυβέρνηση δεν αποδεχόταν τις διαπραγματεύσεις γύρω από τις προτάσεις Κουεγιάρ, χωρίς προηγουμένως να αποχωρήσουν τα Τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο.

Αντίθετα ο Καραμανλής που ήταν τότε πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας ανησυχούσε για τις εξελίξεις στο Κυπριακό και ενθάρρυνε τον Κυπριανού να συνεργαστεί με τον Ντε Κουεγιάρ (Κουφουδάκης,2000:495). Σε συνάντηση που είχε με τον Κυπριανού στις 25/08/1983 στην Αθήνα, ο Καραμανλής δήλωσε ότι εάν απορριφθεί η πρωτοβουλία του Κουεγιάρ υπάρχει μεγάλη πιθανότητα η Τουρκία να προχωρήσει σε ανακήρυξη ανεξάρτητου Τουρκοκυπριακού κράτους επιρρίπτοντας την ευθύνη στην Ελληνική πλευρά (Φάντης, 2012:91).

Η λύση που παρουσιάστηκε με βάση τους «Δείκτες Κουεγιάρ» θα είχε ως αποτέλεσμα την επιστροφή ενός τμήματος των προσφύγων στις εστίες του, όμως οι συνταγματικές πτυχές που αναφέρονταν στο σχέδιο θα καθιστούσαν το πολίτευμα δυσλειτουργικό καθώς δεν θα διέφερε από αυτό του 1960 και δυνατό να προξενούσε συναφή προβλήματα (Χατζηαντωνίου,κ.α.,2010:172). Περαιτέρω το περιεχόμενο των προτάσεων καθώς και η πρωτοβουλία που ανέλαβε ο Ντε Κουεγιάρ χωρίς την εκ των προτέρων διαβούλευση με την ελληνοκυπριακή πλευρά, δυσαρέστησαν την Λευκωσία, η οποία επίσης δεν θεωρούσε το περιεχόμενο των «δεικτών» ως ικανοποιητική βάση για να επαναρχίσουν οι συνομιλίες (Χριστοδουλίδης,2011:76).

Η κυπριακή κυβέρνηση ήταν επίσης ενοχλημένη για το λόγο ότι στις προτάσεις δεν γινόταν αναφορά στο θετικό ψήφισμα 37/253 της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. αλλά και στην ανάγκη για αποχώρηση του Τουρκικού στρατού από την Κύπρο. Η κυπριακή κυβέρνηση απέστειλε επιστολή προς τον Ντε Κουεγιάρ όπου επισημαινόταν η ανάγκη όπως οι συμφωνίες κορυφής 1997 και 1979

παραμείνουν ως βάση για διαπραγμάτευση και μαζί έγγραφο στο οποίο εκφραζόταν διαφωνία και ουσιαστικά απόρριψη από την ελληνοκυπριακή πλευρά των «Δεικτών Κουεγιάρ» (Χριστοδουλίδης, 2011:76).

Ο Ντενκτάς εκμεταλλευόμενος την στάση των Ελληνοκυπρίων και της ελληνικής κυβέρνησης, με το αδιέξοδο που δημιουργήθηκε, προχώρησε στην ανακήρυξη του κατεχόμενου τμήματος της Κύπρου σε «ανεξάρτητο κράτος» στο οποίο έδωσε την ονομασία «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου». Η ενέργεια αυτή του Ντενκτάς καταδικάστηκε από τα Ηνωμένα Έθνη τα οποία προχώρησαν στο ψήφισμα 541 του Συμβουλίου Ασφαλείας. Από τότε μόνο η Τουρκία αναγνωρίζει την «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» (Λάμπρου, 2008:687).

Επίσης οι Ηνωμένες Πολιτείες, οι χώρες μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και διεθνείς οργανισμοί αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν το ψευδοκράτος και καταδίκασαν την ανακήρυξη του. Όμως οι Αμερικάνοι αν και καταδίκασαν την ανακήρυξη του ψευδοκράτους, παράλληλα αύξησαν την στρατιωτική βοήθεια προς την Τουρκία και εν μέρει αποδέχονταν ότι η απόφαση των Τουρκοκυπρίων δεν μπορούσε να ανατραπεί, συστήνοντας μάλιστα στην Κυπριακή Κυβέρνηση να εκμεταλλευτεί την ρευστή όπως την χαρακτήριζαν κατάσταση για να λυθεί το πρόβλημα αφού υπήρχε πιθανότητα λόγω αδιεξόδου να αναγνωρισθεί το ψευδοκράτος από διάφορες ισλαμικές χώρες (Κουφουδάκης,2000:496). Το «κράτος» αυτό αν και δεν αναγνωρίστηκε από την διεθνή κοινότητα, στην ουσία άλλαζε το σκηνικό του Κυπριακού και σίγουρα όχι προς όφελος της ελληνικής πλευράς (Χατηβασιλείου,2011:104).

2.2.Εκ του σύνεγγυς συνομιλίες

Ο Γ.Γ. του Ο.Η.Ε αν και απογοητευμένος με την αρνητική εξέλιξη που είχε η προηγούμενη μεσολαβητική του πρόταση θα επαναλάβει τις προσπάθειες του το 1984. Οι πιέσεις από τις Η.Π.Α. και η παρότρυνση των Αθηνών έφεραν το ποθητό αποτέλεσμα (Κουφουδάκης,2000:497). Ο Ντε Κουεγιάρ υπέβαλε ένα προσχέδιο, τα λεγόμενα σημεία εργασίας, στο οποίο καλούσε τις δύο πλευρές να επιβεβαιώσουν τις συμφωνίες κορυφή του 1977 και 1979, να αποδεχτούν την εγκαθίδρυση διζωνικού δικαιοδικού κράτους καθώς και τα συμπεράσματα των δικαιοδικών συνομιλιών του 1981-1982 σύμφωνα με τα οποία η ομοσπονδιακή

δημοκρατία θα είχε μια διεθνή προσωπικότητα και θα απένειμε μία υπηκοότητα (Στεφανίδης και Ριζας,2004:53).

Περαιτέρω στα σημεία εργασίας αναφερόταν ότι για το θέμα των τριών ελευθεριών και της αποστρατικοποίησης αυτά θα συζητούνταν και θα εντάσσονταν στο τελικό χρονοδιάγραμμα εφαρμογής. Σημαντικό σημείο των σημείων εργασίας ήταν η πρόταση σύστασης τεχνικών ομάδων εργασίας οι οποίες θα διαβουλευόνταν επί των άλυτων ζητημάτων τα οποία εμπόδιζαν την επίτευξη συμφωνίας στο θέμα της δομής του ομοσπονδιακού κράτους. Ως επίσης προνοείτο δημιουργία μεταβατικής κυβέρνησης όταν οι ομοσπονδιακοί θεσμοί και οι εδαφικές αναπροσαρμογές θα είχαν την τελική μορφή τους (Μιχαήλ, 2011:198).

Ακόμη το προσχέδιο προέβλεπε ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα ήταν αρμόδια για την εξωτερική πολιτική, την άμυνα, την ομοσπονδιακή δικαιοσύνη, τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό και κάποια άλλα θέματα. Σε ότι αφορά την νομοθετική και εκτελεστική εξουσία, θα δημιουργούνταν η Άνω και Κάτω Βουλή αποτελούμενες σε αναλογία 50-50 και 70-30 από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους αντίστοιχα, ο πρόεδρος θα ήταν Ελληνοκύπριος και ο αντιπρόεδρος Τουρκοκύπριος (Στεφανίδης και Ριζας,2004:53). Το προσχέδιο του Ντε Κουεγιάρ ζητούσε επίσης τον καθορισμό χρονοδιαγράμματος για αποχώρηση του Τουρκικού στρατού πριν τον σχηματισμό μεταβατικής κυβέρνησης καθώς επίσης προέβλεπε ότι τα Βαρώσια και άλλες έξι περιοχές μαζί με το αεροδρόμιο Λευκωσίας θα υπάγονταν σε μεταβατική διοίκηση υπό τα Ηνωμένα Έθνη (Στεφανίδης και Ριζας,2004:53).

Στο εδαφικό η Ελληνοκυπριακή πλευρά, σε αντίθεση με τους Τουρκοκύπριους που επέμεναν να διατηρήσουν μεγάλο μέρος των κατεχομένων, ήθελε να μειωθεί το υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση έδαφος στο 25% για να εξασφαλιστεί όσο το δυνατό πιο μεγάλος αριθμός προσφύγων που θα επέστρεφαν. Στο συνταγματικό σκέλος η ελληνοκυπριακή πλευρά επέμενε όπως το τεκμήριο της αρμοδιότητας να ανήκει στην κεντρική κυβέρνηση ενώ από την άλλη οι Τουρκοκύπριοι ήθελαν αυτό να απονεμηθεί στις ομόσπονδες διοικήσεις (Στεφανίδης και Ριζας,2004:53).

Επίσης οι Ελληνοκύπριοι προτιμούσαν να υπάρχει μία Βουλή αλλά σε περίπτωση που θα υπήρχε η Κάτω Βουλή η αναλογία να είναι 80-20 και στο θέμα των τριών ελευθεριών να μην υπάρχουν υπερβολικοί περιορισμοί ως προς την άσκηση τους. Ως προς το διαδικαστικό μέρος ο πρόεδρος Κυπριανού επιθυμούσε να περιορίσει το πεδίο αναφοράς των ομάδων εργασίας στις τεχνικές λεπτομέρειες μόνο, για να αποφύγει να συμφωνήσει προκαταβολικά σε ένα πολύ γενικό πλαίσιο διευθέτησης (Στεφανίδης και Ριζας, 2004:53).

Με την κατάθεση του προσχεδίου του Γενικού Γραμματέα, εντάθηκαν οι διαφωνίες στην Ελληνοκυπριακή πλευρά, αφού παρά τις συστάσεις του Κουεγιάρ για εμπιστευτικότητα, οι λεπτομέρειες των διαπραγματεύσεων διέρρευσαν στο τύπο. Το Α.Κ.Ε.Λ. έκδωσε ανακοίνωση στην οποία υποστήριζε την πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών και στην συνέχεια μαζί με τον ΔΗ.ΣΥ. ζήτησαν έκτακτη σύνοδο της Βουλής για να συζητηθούν τα σημεία εργασίας. Η Ε.Δ.Ε.Κ. επέκρινε το Α.Κ.Ε.Λ. και ο πρόεδρος Κυπριανού από την πλευρά του άφησε αιχμές για τα κίνητρα μιας κοινοβουλευτικής συζήτησης (Μιχαήλ, 2011:198).

Ο Κουεγιάρ υπό την σκιά των δυσκολιών στην έναρξη των διαπραγματεύσεων, κυρίως λόγω της ανακήρυξης του ψευδοκράτους, αποφάσισε να εφαρμόσει ένα σύστημα διπλή επικοινωνίας που έμεινε γνωστό ως «εκ του σύνεγγυς συνομιλίες», σύμφωνα με το οποίο οι δύο διαπραγματευτές θα βρίσκονταν σε διαφορετικούς χώρους με τον Γ.Γ. να πηγαίνει από τον έναν στον άλλο. Σκοπός του Κουεγιάρ ήταν με αυτό τον τρόπο να επιλυθούν ουσιαστικά ζητήματα με λεπτομερή επεξεργασία των σημείων εργασίας που παρουσίασε, ελπίζοντας επίσης ότι με αυτή την διαδικασία θα κατέληγε σε ένα προσχέδιο λύσης το οποίο στην συνέχεια θα υποβαλλόταν σε συνάντηση υψηλού επιπέδου (Μιχαήλ, 2011:199).

Άρχισαν εκ του σύνεγγυς συνομιλίες που και διεξήχθησαν σε τρεις γύρους και άρχισαν 10/09/1984 και διάρκεσαν μέχρι και τις 12/12/1984. Στους δύο πρώτους γύρους δεν υπήρξαν ενθαρρυντικές ενδείξεις λόγω των θέσεων Ντενκτάς που δεν επέτρεπαν την εξεύρεση κοινού εδάφους. Όμως στον τρίτο γύρω εμφανίστηκε διάθεση υποχωρητικότητας της Τουρκοκυπριακής πλευράς

μετά από παρέμβαση της Τουρκίας. Το κλίμα αισιοδοξίας ενισχύθηκε και με την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης του τρίτου γύρου αφού ο Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. έκανε δηλώσεις στις οποίες υποστήριζε ότι έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος με αποτέλεσμα να δημιουργούνται αρκετές πιθανότητες για λύση Την ίδια ώρα ο Ντε Κουεγιάρ ανακοίνωσε ότι θα συγκαλέσει συνάντηση υψηλού επιπέδου ανάμεσα στους Κυπριανού-Ντενκτάς στις 17/01/1985 (Χριστοδουλίδης,2011 :79).

Η Αμερικανική κυβέρνηση χαιρέτισε την εξαγγελία για συνάντηση κορυφής, αφού είχε ήδη ασκήσει αρκετή πίεση προς τα εμπλεκόμενα μέρη για να καταλήξουν σε μια συμφωνία. Ενδεικτική αυτής της στάσης των Αμερικανών ήταν επιστολή του Αμερικανού προέδρου Ronald Reagan προς τον Τούρκο πρόεδρο Kenan Evren με την οποία παρότρυνε την Τουρκική πλευρά να υιοθετήσει συμφιλιωτική στάση προς τους Ελληνοκύπριους έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η δημιουργία ομοσπονδιακού κράτους και να τερματισθεί η διαίρεση. Οι Αμερικάνοι αντιλαμβάνονταν ότι για να μην επέλθει ξανά αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις, έπρεπε να πιέσουν την Τουρκοκυπριακή πλευρά να εγκαταλείψει τις αδιάλλακτες θέσεις τις και συνάμα να προβεί σε παραχωρήσεις (Μιχαήλ, 2011:204).

Στην συνάντηση υψηλού επιπέδου στις 17-20/01/1985 ο Ντενκτάς αιφνιδιάσε με την τακτική του καθώς ζήτησε να υπογραφούν τα έγγραφα ως είχαν (Λάμπρου,2008:688). Ο Κυπριανού έβλεπε το περίγραμμα των προτάσεων μόνο ως βάση για περαιτέρω συνομιλίες αφού αυτό προέβλεπε άμεση αποδοχή μιας χαλαρής ομοσπονδίας ενώ κάποια ουσιώδη θέματα όπως η αποχώρηση των στρατευμάτων, το ζήτημα των διεθνών εγγυήσεων και το ζήτημα των τριών ελευθεριών, αφήνονταν για μελλοντική διαπραγμάτευση (Κουφουδάκης, 2000:497).

Ο Κυπριανού υποστήριξε ότι πήγε στη Νέα Υόρκη με σκοπό να συζητήσει ουσιώδη θέματα αρχής τα οποία δεν ήταν δυνατό να συζητηθούν σε τεχνικές επιτροπές και στα οποία δεν υπήρξε συμφωνία, όπως ποιες περιοχές θα επιστρέφονταν, το θέμα των εποίκων, η ίδρυση μεταβατικής κυβέρνησης και διευκρινίσεις για τις περιοχές ειδικού καθεστώτος (Χριστοδουλίδης,2011:79). Επίσης ο Σ. Κυπριανού ζητούσε όπως υπάρξει πρώτα διαπραγμάτευση για να συμπληρωθούν κάποια κενά και να διευκρινιστούν κάποιες λεπτομέρειες, ενώ η

θέση του Ντενκτάς ήταν ότι οι λεπτομέρειες θα έπρεπε να παραπεμφθούν σε επιτροπές για συζήτηση (Λάμπρου, 2008:689).

Η συνάντηση κορυφής οδηγήθηκε σε αδιέξοδο και δημιουργήθηκε διεθνώς η εντύπωση ότι για αυτό ευθυνόταν η Ελληνοκυπριακή πλευρά. Οι Αμερικανοί έριξαν την ευθύνη για αποτυχία των συνομιλιών στη ελληνοκυπριακή πλευρά και συγκεκριμένα στον πρόεδρο Κυπριανού τον οποίο κατηγορούσαν για αδιαλλαξία και έλλειψη πολιτικού θάρρους (Κουφουδάκης, 2000:497). Παράλληλα κατηγορούσαν και τον Α. Παπανδρέου ότι αυτός ήταν η πηγή της αδιαλλαξίας για την κυπριακή πλευρά, αφού υποστήριζαν ότι χρησιμοποιούσε το κυπριακό στην αντιπαράθεση του με την Τουρκία (Κουφουδάκης, 2000:497).

Σκοπός των Αμερικανών με τις ενέργειες τους τόσο κατά τη διάρκεια των συνομιλιών όσο και στην συνάντηση κορυφής ήταν η κατάργηση της τροπολογίας Pressle/Biden στο Κογκρέσο η οποία ήταν αποτέλεσμα της ανακήρυξης του ψευδοκράτους και η οποία ακύρωνε οικονομική βοήθεια από τις Η.Π.Α. προς την Τουρκία. Για να ξεπερασθεί αυτή η τροπολογία έπρεπε είτε να σημειωθεί πρόοδος στο Κυπριακό είτε να κατηγορηθεί η ελληνοκυπριακή πλευρά ως αδιάλλακτη (Ευριβιάδης, 2011:96). Ο δεύτερος στόχος των Αμερικανών επιτεύχθηκε με την κατάληξη της συνάντησης κορυφής και την επίρριψη ευθυνών στην ελληνική πλευρά, έτσι το Αμερικανικό κογκρέσο πείσθηκε για την καλή διάθεση που δήθεν επέδειξε η Τουρκία και έτσι η τροπολογία Pressle/Biden καταψηφίστηκε, με αποτέλεσμα να δοθεί η αμερικανική βοήθεια στην Τουρκία (Ευριβιάδης, 2011:97).

Στην Κύπρο ο Γλ. Κληρίδης διαφώνησε με την απόρριψη του περιγράμματος Ντε Κουεγιάρ και εισηγήθηκε σύγκληση πανεθνικής διάσκεψης. Οξεία κριτική άσκησε και το ΑΚΕΛ στον πρόεδρο Κυπριανού (Στεφανίδης και Ριζάς, 2004:53). Επίσης το ΑΚΕΛ και ο ΔΗ.ΣΥ. ζήτησαν να γίνει συζήτηση στη Βουλή όπου και κατέκριναν τον Κυπριανού επειδή δεν υπέγραψε την συμφωνία (Χατζηαντωνίου, κ.α., 2010:176). Όμως ο Σπύρος Κυπριανού απολάμβανε την πλήρη στήριξη της Ελληνικής κυβέρνησης Ανδρέα Παπανδρέου η οποία αντιλαμβανόταν το Κυπριακό ως πρόβλημα εισβολής και κατοχής και υποστήριζε ότι οποιοσδήποτε δικαιοδικός διάλογος έπρεπε να ξεκινήσει μόνο αφού αποχωρήσουν τα

στρατεύματα κατοχής (Στεφανίδης και Ριζάς,2004:53). Επίσης ο Παπανδρέου επέριπτε ευθύνες στην Ουάσιγκτον που ζητούσε ευκαιρίες για να υπονομεύσει την Ελλάδα στο Κογκρέσο (Κουφουδάκης,2000:497).

2.3.Η πρόταση της Σοβιετικής Ένωσης και το Σχέδιο συμφωνίας για το Κυπριακό

Πριν ο Γ.Γ. του Ο.Η.Ε προβεί σε νέες ενέργειες για επανέναρξη του διαλόγου, είχαμε την εμπλοκή της Σοβιετικής Ένωσης. Οι Σοβιετικοί την 21/01/1986 ανακοίνωσαν για πρώτη φορά μετά την εισβολή, συγκεκριμένες προτάσεις που αφορούσαν τις διεθνείς διαστάσεις του Κυπριακού και συγκεκριμένα την σύγκληση διεθνούς διάσκεψης για την Κύπρο για να συζητηθούν μεταξύ άλλων θέματα όπως αποστρατικοποίηση του νησιού, αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων, σύστημα εγγυήσεων που θα διασφάλιζε την ανεξαρτησία, την ενότητα και εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής δημοκρατίας. Στην διάσκεψη θα συμμετείχαν οι δυο κοινότητες, η Ελλάδα, η Τουρκία, όλα τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας καθώς και οποιεσδήποτε άλλες χώρες να παρίστανται στην διάσκεψη. Οι ελληνοκυπριακή κοινότητα αντιμετώπιζε θετικά την πρόταση αυτή των Σοβιετικών όμως οι Τουρκοκύπριοι την απέρριψαν (Χριστοδουλίδης,2013 :17). Ως επίσης εναντίον της πρότασης αυτής ήταν και χώρες μέλη του ΝΑΤΟ, ιδιαίτερα οι Η.Π.Α και η Τουρκία που δεν ήθελαν ανάμειξη της Σοβιετικής Ένωσης στο Κυπριακό (Λάμπρου,2008 :690).

Την πρόταση της Σοβιετικής Ένωσης ακολούθησε η νέα μεσολαβητική προσπάθεια του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. ο οποίος στις 29/03/1986 παρουσίασε στις δύο πλευρές ένα κείμενο με τίτλο «Σχέδιο Συμφωνίας για το Κυπριακό». Το νέο αυτό σχέδιο περιελάμβανε μεταξύ άλλων πρόεδρο Ελληνοκύπριο και αντιπρόεδρο Τουρκοκύπριο με δικαίωμα αρνησικυρίας και στους δυο, αναλογία 7-3 στο υπουργικό συμβούλιο, ένα σημαντικό υπουργείο σε Τουρκοκύπριο με το πιο πιθανό αυτό να ήταν το υπουργείο Εξωτερικών, οι αποφάσεις του Υπουργικού να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία στην οποία όμως θα έπρεπε να υπάρχει και μια Τουρκοκυπριακή ψήφος, δημιουργία της Άνω Βουλής με ίση εκπροσώπηση και της Κάτω Βουλής με αναλογία 7-3, χωριστές πλειοψηφίες για κάποια θέματα και

απλή πλειοψηφία για τα άλλα και στο εδαφικό του υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση κράτος να ανέρχεται στο 29% (Χριστοδουλίδης,2011 :80).

Επιπλέον με βάση το σχέδιο του Ντε Κουεγιάρ η κεντρική κυβέρνηση του κράτους θα είχε αρμοδιότητα για θέματα εξωτερική πολιτικής, δημοσιονομικών, τηλεπικοινωνιακών, φυσικών πόρων, υγείας ασφάλειας, άμυνας και για το Ανώτατο δικαστήριο προέβλεπε τρεις δικαστές ενός Ελληνοκύπριου, ενός Τουρκοκύπριου και ενός ξένου. Το θέμα των τριών ελευθεριών θα συζητείτο από ειδική ομάδα εργασίας η οποία θα λάμβανε υπόψη την παράγραφο (3) της συμφωνίας υψηλού επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς (Χριστοδουλίδης,2011:80).

Η απάντηση της ελληνοκυπριακής πλευράς δόθηκε στον Γ.Γ. του Ο.Η.Ε, αφού προηγήθηκε συνάντηση στην Αθήνα στις 19/04/1986, στην παρουσία του Κυπριανού, Παπανδρέου και αρχηγών των κυπριακών κομμάτων. Βρέθηκε ότι στο έγγραφο περιέχονταν अपαράδεκτα ευνοϊκά σημεία για την Τουρκοκυπριακή πλευρά. Ωστόσο το .Α.Κ.Ε.Λ και ο ΔΗ.ΣΥ με την επιστροφή των ηγεσιών τους στη Κύπρο διακήρυτταν ότι οφείλουμε να δεχτούμε το έγγραφο αλλά με επιφυλάξεις (Σερβας,2007:170).

Τα σημεία που θεωρήθηκαν κρίσιμα για τη Ελληνοκυπριακή πλευρά και συνεπώς οδήγησαν στην απόρριψη του σχεδίου, ήταν η πρόβλεψη για πλήρη πολιτική ισότητα μεταξύ των δύο κοινοτήτων και υπερεκπροσώπηση των Τουρκοκυπρίων σε όλα τα ομοσπονδιακά όργανα, επέκταση του δικαιώματος της αρνησικυρίας σε όλα τα θέματα που θα απασχολούσαν το ομοσπονδιακό κράτος τόσο στην νομοθετική όσο και στην εκτελεστική εξουσία. Επίσης προβλημάτιζε η μη ρητή αναφορά στο θέμα επιστροφή των προσφύγων στις εστίες του που καθιστούσε απαγορευτική την επίλυση για το εδαφικό και περαιτέρω η πρόταση του γενικού γραμματέα δημιουργούσε ερωτήματα για την αυτοτελή νομική προσωπικότητα της τουρκοκυπριακής πολιτείας (Συριγος,2005:100).

Ο Γιώργος Βασιλείου (1992: 135) αναφέρει ότι το συγκεκριμένο έγγραφο δεν προνοούσε σαφές χρονοδιάγραμμα για αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων και εποίκων από την Κύπρο καθώς επίσης αφήνει ανοικτή τη δυνατότητα να παραμείνουν στην Κύπρο τουρκικά στρατεύματα και έποικοι στην διάρκεια που η Κυπριακή κυβέρνηση θα διαλυόταν και θα εγκαθιδρυόταν η μεταβατική

ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Περαιτέρω σύμφωνα με τον Βασιλείου (1992:135) το σχέδιο του Ντε Κουεγιάρ δεν ασχολείτο επαρκώς με το θέμα των τριών ελευθεριών διακίνησης, εγκατάστασης και ιδιοκτησίας, το δικαίωμα των προσφύγων να επιστρέψουν με ασφάλεια ως επίσης και το θέμα επαρκών εγγυήσεων. Ως επίσης στις προτάσεις του Ντε Κουεγιάρ νομιμοποιούνταν η τουρκική στρατιωτική παρουσία ως εγγυήτρια των νέων συνταγματικών θεσμών και τυχόν αποδοχή της πρότασης αυτής θα είχε τραγικές συνέπειες στο μέλλον (Κουφουδάκης,1989:88).

Στην σύσκεψη των Αθηνών αποφασίστηκε ότι πριν από οποιοδήποτε άλλο ζήτημα , θα έπρεπε να συζητηθούν πρώτα και να αποφασιστεί η αποχώρηση του Τουρκικού στρατού, η αποχώρηση των εποίκων, οι διεθνείς εγγυήσεις και η εφαρμογή των τριών ελευθεριών (Φάντης, 2012:130). Σύμφωνα με το σχέδιο συμφωνίας για το Κυπριακό αυτά τα θέματα παραπέμπονταν για συζήτηση σε ομάδες εργασίας και μετά σε κοινές συναντήσεις κορυφή όμως ο Σ. Κυπριανού επιδίωκε την επίλυση τους στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας (Μιχαήλ, 2011:225-226).

Με βάση τα πιο πάνω ο πρόεδρος Κυπριανού στην απαντητική του επιστολή προς τον Κουεγιάρ στις 20/04/1986, όπου ανέφερε ότι για να τοποθετηθεί η Ελληνοκυπριακή κοινότητα θα έπρεπε να προηγηθεί συμφωνία στις βασικές πτυχές του κυπριακού προβλήματος. Ταυτόχρονα ζητούσε από τον Ντε Κουεγιάρ να συγκαλέσει διεθνή διάσκεψη όπου να συζητηθούν η αποχώρηση του στρατού κατοχής και των εποίκων και διατύπωση αποτελεσματικών διεθνών εγγυήσεων. Περαιτέρω σε περίπτωση που αυτό δεν ήταν εφικτό να ζητήσει συνάντηση υψηλού επιπέδου για να συζητηθούν τα δύο πιο πάνω θέματα (Χριστοδουλίδης, 2011:80).

Ο Γενικός Γραμματέας απάντησε προφορικά στον Κυπριανού ότι δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν οι προϋποθέσεις που έθετε η Ελληνοκυπριακή πλευρά και ως εκ τούτου ο Κυπριανού με νέα επιστολή του στις 10/06/1986 επισημοποίησε την τελική απορριπτική θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς. Ο Ντενκτάς σχεδόν άμεσα στις 21/04/1986 απάντησε θετικά ενημερώνοντας τον Ντε Κουεγιάρ για

την καταρχήν αποδοχή του Σχεδίου Συμφωνίας για το Κυπριακό» (Χριστοδουλίδης, 2011:81).

Ακολούθως ο Κουεγιάρ σε έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 11/06/1986, επέρριψε την ευθύνη για το αδιέξοδο που προέκυψε, στην απορριπτική ουσιαστικά στάση της ελληνοκυπριακής πλευράς και στους χειρισμούς των Κυπριανού- Παπανδρέου (Φάντης, 2012:133).

Κεφάλαιο 3

Προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού προβλήματος μεταξύ των ετών 1989-1994

3.1. Δέσμη Ιδεών Κουεγιάρ

Μετά από τις προηγούμενες αποτυχημένες του προσπάθειες ο γενικός Γραμματέας Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ, ενθαρρυσμένος από την εκλογή του Γιώργου Βασιλείου τον Φεβρουάριο του 1988 στην προεδρία της Κύπρου, θα αποταθεί ξανά προς τις δύο πλευρές για επανέναρξη των συνομιλιών. Παράλληλα άλλες περιφερειακές και διεθνείς εξελίξεις ενίσχυσαν την αισιοδοξία μετά την εκλογή Βασιλείου. Πρώτα η ύφεση στις σχέσεις Αμερικής-Ρωσίας και κατά δεύτερο το καλό κλίμα που δημιουργήθηκε με τις συναντήσεις Παπανδρέου-Οζαλ στο Νταβός (Κουφουδάκης,2000:497). Έτσι την ίδια εποχή που η Λευκωσία βρισκόταν διατεθειμένη να προχωρήσει σε «ανοίγματα» προς τους Τουρκοκύπριους και η Ελληνική κυβέρνηση έθεσε ως στόχο την επανάληψη του διαλόγου με την Τουρκία. Επίσης όπως αναφέρθηκε, η δραματική βελτίωση στις σχέσεις Αμερικής-Ρωσίας δημιουργούσε κάποια αισιοδοξία και για το Κυπριακό. Η ανάληψη νέας μεσολαβητικής προσπάθειας από τον γενικό γραμματέα του Ο.Η.Ε. και η τοποθέτηση του Nelson Ledsky από την Αμερικανική Κυβέρνηση στην θέση του ειδικού συντονιστή για το Κυπριακό ήταν ενδείξεις αυτής της προσδοκίας (Χατζηβασιλείου,2011:105).

Η νέα αυτή προσπάθεια του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. άρχισε στις 29/09/1989. Οι νέες προτάσεις του Ντε Κουεγιάρ που έφεραν την ονομασία «Δέσμη Ιδεών», περιλάμβαναν μεταξύ άλλων: 1) συμμετοχή των Τουρκοκύπριων στην εκλογή του

ελληνοκύπριου προέδρου χωρίς ανάλογο δικαίωμα των Ελληνοκυπρίων στην εκλογή του αντιπροέδρου, 2) στην πρώτη πενταετία ο υπουργός εξωτερικών θα ήταν Τουρκοκύπριος και στις επόμενες πενταετίες οι υπουργοί άμυνας και οικονομικών θα εναλλάσσονταν εκ περιτροπής από τις δύο κοινότητες, 3) στις αποφάσεις για τις εξωτερικές υποθέσεις την άμυνα, την ασφάλεια, τον προϋπολογισμό, την φορολογία, την μετανάστευση και την υπηκοότητα ο αντιπρόεδρος θα είχε δικαίωμα βέτο και δ) για τα προαναφερθέντα θέματα οι αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου θα ίσχυαν μόνο εάν εξασφαλιζόταν η στήριξη ενός τουλάχιστον Τουρκοκύπριου υπουργού (Λάμπρου,2008:692).

Στο ευαίσθητο θέμα των τριών ελευθεριών στην «Δέσμη Ιδεών Κουεγιάρ» αυτές θα αναγνωρίζονταν στο Σύνταγμα και συγκεκριμένα αναφερόταν ότι το δικαίωμα της διακίνησης θα ασκείτο χωρίς οποιουδήποτε περιορισμούς όταν θα εγκαθιδρυόταν η ομοσπονδιακή δημοκρατία και το δικαίωμα της παρουσίας και εγκατάστασης θα εφαρμοστεί, λαμβάνοντας υπόψη τα όρια που πρέπει να συμφωνηθούν σχετικά με τον αριθμό των ατόμων που από τη μια κοινότητα μπορεί να κατοικούν στην περιοχή που θα ελέγχεται από την άλλη και τον αριθμό της παρουσίας την οποία τα μέλη της μιας κοινότητας μπορεί να κατέχουν στο ομόσπονδο κράτος που θα διοικείται από την άλλη κοινότητα (Χριστοδουλίδης, 2013:18).

Σε γενικές γραμμές στις προτάσεις του Ντε Κουεγιάρ επαναλαμβάνονταν προβλέψεις που είχαν τεθεί ξανά ενώπιον των δύο πλευρών. Σε κάποια σημεία όμως της «Δέσμης Ιδεών» υπήρξε κάποια διαφοροποίηση σε σχέση με αυτά που προέβλεπε το «Πλαίσιο Συμφωνία Κουεγιάρ» του 1986. Συγκεκριμένα στα ακόλουθα σημεία :1) οι εδαφικές περιοχές υπό τον έλεγχο των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων αναφέρονταν ως κράτη ή πολιτείες και όχι εναλλακτικά και ως επαρχίες, 2) σε κάθε κράτος/πολιτεία θα υπήρχε καθαρή πλειοψηφία της κυρίαρχης κοινότητας τόσο σε πληθυσμιακή αναλογία όσο και σε θέμα κατοχής παρουσίας, 3) η εσωτερική ασφάλεια στο εσωτερικό των δύο κρατών/πολιτειών προβλεπόταν ως «εσωτερική» αρμοδιότητα της κάθε πολιτείας, 4) για την συνταγματική διάρθρωση της ομοσπονδίας θα γίνονταν δύο χωριστά δημοψηφίσματα, 5) τα δύο κράτη/πολιτείες είχαν δικαίωμα να συνάψουν συμφωνίες με ξένες κυβερνήσεις στους τομείς της αρμοδιότητας τους, 6) στο

θέμα της Άνω και Κάτω Βουλή όπου οι πρόεδροι τους δεν μπορούσαν να προέρχονται από την ίδια κοινότητα, 7) στην εκτελεστική εξουσία ο πρόεδρος και αντιπρόεδρος δεν καθοριζόταν ότι θα είναι Ελληνοκύπριος και Τουρκοκύπριος αντίστοιχα, αλλά αρκούσε να ήταν από διαφορετική κοινότητα και η εκλογή του μεν προέδρου θα γινόταν μετά από ψηφοφορία όλου του κυπριακού λαού ενώ η εκλογή του αντιπροέδρου μόνο από την κοινότητα που προέρχεται, 8) το δικαίωμα αρνησικυρίας του προέδρου και αντιπροέδρου περιοριζόταν στα θέματα άμυνας, ασφάλειας, εξωτερικής πολιτικής, προϋπολογισμού, φορολογίας, μεταναστεύσεως και ιθαγένειας, 9) Στο ανώτατο δικαστήριο θα απαρτίζονταν από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους σε ίση εκπροσώπηση και αυτοί θα επιλέγονταν από τον πρόεδρο και αντιπρόεδρο με την σύμφωνο γνώμη της Άνω Βουλής, 10) το δικαίωμα εγκατάστασης και ιδιοκτησίας της μιας κοινότητας στο έδαφος του κράτους/πολιτείας της άλλης κοινότητας μπορούσε να ασκηθεί με ποσοτώσεις, 11) με τις εδαφικές ανακατατάξεις θα επέστρεφε μεγάλος αριθμός Ελληνοκυπρίων στο υπό Ελληνοκυπριακή διοίκηση έδαφος και για τους υπόλοιπους εκτοπισθέντες από τις δύο κοινότητες δινόταν το δικαίωμα να επιστρέψουν σε όποια περιοχή επέλεγαν και 12) η ομόσπονδη κυβέρνηση θα λάμβανε μέτρα για να μειωθεί η οικονομική ανισότητα ανάμεσα στις δύο κοινότητες (Συρίγος,2005:101-102).

Ο πρόεδρος Βασιλείου αν και διαφωνούσε με συγκεκριμένες πρόνοιες των προτάσεων, αποδέχτηκε να τις συζητήσει(Χριστοδουλίδης, 2013:18). Όμως το νέο πλαίσιο προτάσεων του Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ δεν οδήγησε σε θετικές εξελίξεις αφού απορρίφθηκε από τον Ντενκτάς (Χατζηβασιλείου,2011:105). Ο Ντενκτάς κάλεσε την λεγόμενη «Βουλή» στην οποία έθεσε για συζήτηση το έγγραφο Κουεγιάρ Η λεγόμενη «Βουλή» ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο ανέστειλλε την συμμετοχή της Τουρκοκυπριακής κοινότητας στις συνομιλίες, επέκρινε των Κουεγιάρ για την πρωτοβουλία του, ζητούσε απόσυρση του εγγράφου και αξίωνε την αναγνώριση χωριστού κράτους και δικαίωμα αυτοδιάθεσης στους Τουρκοκυπρίους. Οι αντιδράσεις της διεθνούς κοινότητας ήταν καταδικαστικές, με τον εκπρόσωπο του Γ.Γ. στην Κύπρο, Oscar Camillion να είναι εξοργισμένος με τον Ντενκτάς αφού όπως είχε δηλώσει αυτός τον ξεγέλασε και δεν του συμπεριφέρθηκε έντιμα (Φάντης, 2012:189-190).

Αν το περίγραμμα των προτάσεων γινόταν αποδεκτό θα είχε ως αποτέλεσμα την διχοτόμηση της Κύπρου, αφού πρότεινε μια χαλαρή συνομοσπονδία, αναγνώριζε την παρουσία δύο ισότιμων κοινοτήτων, υπήρχαν περιορισμοί στην εφαρμογή των τριών ελευθεριών, η αποστρατικοποίηση της Κύπρου καθοριζότο μόνο ως μελλοντικό στόχος και προέβλεπε ισορροπία στρατιωτικών δυνάμεων και συνέχιση της παρουσία του Τουρκικού στρατού σε πιο ψηλά επίπεδα από αυτά που αναφέρονται στις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου. Ακόμη στη δέσμη Ιδεών Κουεγιάρ δεν περιλαμβάνονταν σαφείς προτάσεις για τους εποίκους, προτεινόταν αποζημιώσεις ώστε να διατηρηθεί ο δικαιοδικός χαρακτήρας και επέβαλε στην Ελληνοκυπριακή πλευρά διάφορες οικονομικές υποχρεώσεις έναντι των Τουρκοκύπριων Το πιο επικίνδυνο σημείο όμως ήταν η περιορισμένη διεθνή προσωπικότητα που προτεινόταν για τα δύο τμήματα της Ομοσπονδίας (Κουφουδάκης,2000:497-498).

Το αδιέξοδο στις συνομιλίες και η γενικότερη εκτίμηση για τις ευθύνες που είχε ο Ντενκτάς σε συνδυασμό με τις έντονες προτροπές από το εσωτερικό προς τον πρόεδρο Βασιλείου, οδήγησαν στο να ληφθεί μια σημαντικότερη απόφαση αν όχι και η πιο καθοριστική στην πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας, δηλαδή η απόφαση για υποβολή αίτησης για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Χριστοδουλίδης, 2011:78). Ο πρόεδρος Γιώργος Βασιλείου στη συνεδρία του Εθνικού Συμβουλίου στην οποία ανακοίνωσε στους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων την απόφαση για υποβολή της αίτησης, υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι δεν υποβλήθηκε η εν λόγω αίτηση κατά την διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Κοινότητας αφενός γιατί δεν θα ήταν σωστό να φαίνεται ότι μόνο η Ελλάδα στηρίζει την Κύπρο και αφετέρου εκκρεμούσε η απάντηση της Επιτροπής προς την Τουρκία. Επίσης η απόφαση για υποβολή αίτησης κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1990 προήλθε ύστερα από συνεννόηση με το τότε Ιταλό πρωθυπουργό Τζούλιο Αντρεότι καθότι μία ισχυρή χώρα όπως η Ιταλία θα ήταν στην προεδρία της Κοινότητας (Χριστοδουλίδης, 2011:78).

3.2.Δέσμη Ιδεών Γκάλι

Ο νέος Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε. Μπούτρος Μπούτρος Γκάλι, ο οποίος διαδέχθηκε τον Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ την 01/01/1992, λίγους μήνες μετά την

ανάληψη των καθηκόντων του θα προσπαθήσει να πετύχει ότι δεν έγινε κατορθωτό τα προηγούμενα χρόνια, δηλαδή επίτευξη διευθέτησης στο Κυπριακό πρόβλημα.

Ο Μπούτρος Γκάλι τον Απρίλιο του 1992, μετά από διαβουλεύσεις τόσο του ιδίου όσο και των αντιπροσώπων του με τους Γιώργο Βασιλείου, Ραούφ Ντενκτάς, Κωνσταντίνο Μητσοτάκη και Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, παρουσίασε την δική του «Δέσμη Ιδεών» η οποία όμως δεν διέφερε και πολύ από αυτή του προκατόχου του (Λάμπρου, 2008:692). Το νέο κείμενο εμφάνιζε την ίδια αποσπασματικότητα και ρευστότητα που είχαν και προηγούμενα κείμενα του Ο.Η.Ε., με βασικό άξονα να παραμένει η λύση ομοσπονδίας που θα βασιζόταν στις δύο κοινότητες ως προς το θέμα της συνταγματικής της διάρθρωσης και θα αποτελείτο από δύο εδαφικές ζώνες. Στόχος του νέου γενικού γραμματέα ήταν αφού ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις και συμπληρωθούν σημαντικά κενά που υπήρχαν στο κείμενο, στην συνέχεια το τελικό κείμενο να τεθεί για έγκριση ή μη στις δύο κοινότητες (Συρίγος, 2005:101-103).

Η κυβέρνηση Κωνσταντίνου Μητσοτάκη που ανέλαβε την πρωθυπουργία το 1990, εκπροσωπούσε την Ελλαδική πολιτική δύναμη που υποστήριζε ότι τις αποφάσεις που αφορούσαν το Κυπριακό τις έπαιρνε η Λευκωσία και η Ελλάδα της συμπαραστεκόταν. Ο Μητσοτάκης υποστήριζε την τακτική Βασιλείου, που προσπαθούσε με την ανάληψη έντονης διπλωματικής δραστηριότητας να ταράξει τα νερά του Κυπριακού, να καταδείξει την αρνητική στάση του Ντενκτάς και να δημιουργήσει προϋποθέσεις για επίλυση του προβλήματος. Περαιτέρω ο πρωθυπουργός της Ελλάδας ήθελε να χρησιμοποιήσει τις καλές σχέσεις που είχε με την Τουρκική ηγεσία για να επιφέρει λύσεις στις διμερείς διαφορές με την Τουρκία και στο Κυπριακό. Έτσι ακολουθώντας αυτή την πολιτική η Ελληνική κυβέρνηση στήριξε τον πρόεδρο Βασιλείου στη θετική του αντίδραση στην νέα μεσολαβητική προσπάθεια που ανέλαβε ο Μπούτρος Γκάλι (Χατζηβασιλείου, 2011:85).

Οι Βασιλείου και Ντενκτάς είχαν εκ του σύνεγγυς συνομιλίες στη Νέα Υόρκη μαζί με τον Γενικό Γραμματέα, μεταξύ 18 και 23 Ιουνίου 1992 όπου ο Γκάλι έκανε συγκεκριμένες εισηγήσεις για το εδαφικό πάνω σε χάρτη που είχε παρουσιαστεί

παλαιότερα από τον Ugo Gobbi το 1981. Στις εισηγήσεις αυτές ο Γκάλι πρότεινε ποσοστό 29% στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα και δημιουργία δύο ελληνοκυπριακών καντονιών σε αυτό στην περιοχή Καρπασίας και αντίστοιχα δημιουργία δύο Τουρκοκυπριακών καντονιών στο υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση έδαφος. Σύμφωνα με τον χάρτη θα επιστρεφόταν στους Ελληνοκύπριους η περιοχή της Μόρφου και το μεγαλύτερο τμήμα της Αμμοχώστου καθώς και αρκετές άλλες κωμοπόλεις και χωριά με ένα αριθμό γύρω στις ογδόντα χιλιάδες προσφύγων να επιστρέφουν στα σπίτια τους (Λάμπρου,2008:692-693).

Στη Νέα Υόρκη τον πρόεδρο Βασιλείου συνόδευσαν οι αρχηγοί των κομμάτων που συμμετείχαν στο Εθνικό Συμβούλιο δηλαδή οι Δ.Χριστόφιας του ΑΚΕΛ, ο Γλ.Κληρίδης του ΔΗΣΥ, ο Σπ.Κυπριανού του ΔΗΚΟ και ο Β.Λυσσαρίδης της ΕΔΕΚ. Επίσης κλήθηκαν και οι αρχηγοί των άλλων κομμάτων Μ.Παπαπέτρου του ΑΔΗΣΟΚ και ο Ν.Ρολάνδης των Φιλευθέρων. Πριν μεταβούν οι αρχηγοί το κομμάτων στη Νέα Υόρκη είχαν ήδη διαμορφωθεί από τη Λευκωσία δύο στρατόπεδα, με το ΔΗΚΟ και την ΕΔΕΚ να τάσσονταν ανεπιφύλακτα εναντίον της Δέσμης Ιδεών και με τα υπόλοιπα κόμματα να βλέπουν θετικά το πλαίσιο των προτάσεων του Γενικού Γραμματέα (Βενιζέλος, 2011:69).

Το ολοκληρωμένο κείμενο που παρουσίασε στους δυο συνομιλητές ο Μπούτρος Γκάλι αποτελείτο από 100 παραγράφους και περιλάμβανε μεταξύ άλλων τις ακόλουθες προτάσεις: η πολιτική κυριαρχία της ομοσπονδίας θα προερχόταν ισότιμα από τις δύο κοινότητες, τα δυο συστατικά κράτη θα είχαν ταυτόσημες εξουσίες και σε όλα τα ομοσπονδιακά όργανα θα συμμετείχαν εκπρόσωποι και των δύο κοινοτήτων, τις εξουσίες που δεν θα αντιτίθονταν ρητώς στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα τις ασκούσαν τα δυο κράτη/πολιτείες, υπήρχε διάταξη η οποία καθόριζε ότι κάθε ομόσπονδο κράτος/πολιτεία θα διοικείται από μία κοινότητα, δημιουργία Άνω και Κάτω Βουλής με αναλογία 50-50 στην Άνω Βουλή και 70-30 στην Κάτω Βουλή όπου για την απαρτία και ψήφιση νόμων απαιτούνταν χωριστές πλειοψηφίες, το ομοσπονδιακό κράτος θα είχε μια κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα και αρμοδιότητα για θέματα εξωτερικής πολιτικής (Συρίγος,2005:104-106).

Επίσης υπήρχε και πρόνοια ότι τα δύο κράτη/πολιτείες θα είχαν δικαίωμα σύναψης συμφωνιών με ξένες κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς, προβλεπόταν σύσταση επιτροπής διαβουλεύσεως με ένα ελληνοκύπριο και ένα τουρκοκύπριο βουλευτή η οποία θα επίλυε τυχόν προβλήματα που θα προέκυπταν στην Βουλή, θα υπήρχε ο πρόεδρος και αντιπρόεδρος χωρίς να καθορίζεται από ποια κοινότητα αυτοί θα προέρχονταν οι οποίοι θα είχαν είτε χωριστά είτε από κοινού δικαίωμα βέτο για αποφάσεις της Βουλής και δικαίωμα αναπομπής αποφάσεων της νομοθετική και εκτελεστικής εξουσίας. Περαιτέρω προβλεπόταν ότι το Ανώτατο δικαστήριο θα απαρτιζόταν από ίσο αριθμό Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκύπριων δικαστών, η ελευθερία διακίνησης θα ασκείτο χωρίς περιορισμούς άλλα για τις ελευθερίες εγκατάστασης και ιδιοκτησίας αυτές θα εφαρμόζονταν σε συνδυασμό με την πρόβλεψη στη συμφωνία Μακαρίου-Ντενκτάς του 1977. Ακόμη θα διατηρείτο η συνθήκη εγγυήσεως με επέκταση στην ασφάλεια των δύο κρατών και γινόταν πρόταση για διατήρηση ίσου αριθμού ελληνοκυπριακών και τουρκοκυπριακών δυνάμεων μέχρι την αποστρατικοποίηση (Συρίγος,2005:104-106).

Οι συνταγματικές πτυχές των προτάσεων Γκάλι ανταποκρίνονταν πλήρως σε αυτά που ζητούσαν οι Τουρκοκύπριοι και αντίστοιχα προβλέπονταν και ρυθμίσεις που ικανοποιούσαν τους Ελληνοκύπριους. Επίσης προβλεπόταν διαδικασία επανεγκατάστασης η οποία προέκυπτε από συγκεκριμένες εδαφικές αναπροσαρμογές. Περαιτέρω η ελευθερία διακίνησης θα ίσχυε αμέσως μετά από την συμφωνία και η ελευθερία εγκατάστασης και ιδιοκτησίας μετά από την συμπλήρωση της διαδικασίας επανεγκατάστασης (Χατζηαντωνίου,κ.α,2010:180).

Στο παρασκήνιο αναπτύχθηκε έντονη κινητικότητα με τους Nelson Ledsky από πλευράς των Αμερικάνων και τον David Hannay από πλευράς των Βρετανών, να πραγματοποιούν αλληπάλληλες συναντήσεις. Επίσης η ελληνοκυπριακή πλευρά με τις επαφές της στόχευε να δημιουργήσει πιέσεις προς τον Ντενκτάς και την Τουρκική πλευρά. Για αυτό το σκοπό ο τότε υπουργός εξωτερικών Γιώργος Ιακώβου αξιοποίησε τις διασυνδέσεις που είχε με την Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών καθώς και τις καλές σχέσεις του με τον ίδιο τον Μπούτρος Γκάλι (Βενιζέλος, 2011:69).

Στην άλλη πλευρά, οι Τουρκία και Τουρκοκύπριοι, έχοντας και την ανοχή των Αγγλοαμερικανών, συνέχιζαν με την ίδια τακτική. Ο Ντενκτάς αναφερόμενος στο εδαφικό υποστήριξε ότι οι Τουρκοκύπριοι χρειάζονται περισσότερα εδάφη αφού ο «τουρκοκυπριακός λαός» είναι γεωργικός λαός. Παράλληλα στο θέμα της κυριαρχίας επικαλέστηκε το ελβετικό μοντέλο στο οποίο τα καντόνια είναι κυρίαρχα στο έδαφος που καλύπτουν. Ακόμη ο Ντενκτάς εξέφραζε την θέση ότι για να γίνει ή Κύπρος δεκτή σε οποιοδήποτε οργανισμό που δεν συμμετέχει η Ελλάδα και η Τουρκία πρέπει να προηγηθούν ξεχωριστά δημοψηφίσματα από τις δύο κοινότητες (Βενιζέλος, 2011:72).

Μετά την αρνητική στάση του Ντενκτας οι συνομιλίες επανάρχισαν στις 15/7/1992 και διάρκεσαν μέχρι την 14/08/1992. Ο Γκάλι επέμενε οι συνομιλίες αυτές να επικεντρωθούν στα θέματα του εδαφικού και του προσφυγικού, πιέζοντας μάλιστα τον Ντενκτάς να αποδεχτεί τον χάρτη που κατέθεσε (Λάμπρου,2008:692-693). Ο Ντενκτάς όμως, αν και δέχτηκε πιέσεις και από την Τουρκία μετά από παρέμβαση του Αμερικανού υπουργού εξωτερικών James Baker έδωσε ρεσιτάλ αδιαλλαξίας και θρασύτητας. Ούτε τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας με τα οποία συναντήθηκε ο Τουρκοκύπριος διαπραγματευτής κατάφεραν να του αλλάξουν γνώμη. Αυτός μάλιστα παρουσίασε δικό του χάρτη για το εδαφικό ο οποίος καμία σχέση είχε με αυτό που υποβλήθηκε από τον Γενικό Γραμματέα του Ο.Η.Ε. (Λάμπρου,2008:692-693).

Στον επόμενο κύκλο συναντήσεων μεταξύ 28/10/1992 και 11/11/1992 ο Γκάλι ετοίμασε ένα «άτυπο έγγραφο» στο οποίο αναφερόταν οι θέσεις των δύο πλευρών καθώς και σε ποια σημεία αυτές οι θέσεις ήταν συνέπιπταν με την Δέσμη Ιδεών και ήταν σύμφωνες με τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Οι δύο πλευρές συμφώνησαν ότι το πιο πάνω έγγραφο ανταποκρινόταν πλήρως στις θέσεις τους. Η ελληνοκυπριακή πλευρά αποδεχόταν την Δέσμη Ιδεών και τον χάρτη που παρουσιάστηκε ενώ ο Ντενκτάς δήλωνε πως συμφωνούσε με τις 91 από τις 100 παραγράφους της Δέσμης Ιδεών Γκάλι (Μιχαήλ,2011:290). Ο Μπούτρος Γκάλι σχολιάζοντας το αποτέλεσμα δήλωσε ότι οι συναντήσεις δεν ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες του ούτε στο στόχους που έθεσε το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 774 και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να καταστεί δυνατή η επίτευξη συμφωνίας, προσθέτοντας ότι κάποιες θέσεις της

Τουρκοκυπριακής πλευράς ήταν θεμελιωδώς εκτός των προτάσεων της Δέσμης Ιδεών (Μιχαήλ,2011:291).

Ο Μπούτρος Γκάλι, πλήρως δυσαρεστημένος με την στάση του Ντενκτάς εισηγήθηκε και πέρασε το ψήφισμα 789 του Συμβουλίου Ασφαλείας στο οποίο μεταξύ άλλων επέρριπτε ευθύνες στην τουρκοκυπριακή πλευρά για το αδιέξοδο και την καλούσε να υιοθετήσει τις προτάσεις του. Με τις ιδέες Γκάλι ήταν η πρώτη φορά μετά το αμερικανικό εμπάργκο όπλων που ασκήθηκε τόσο μεγάλη πίεση στην Τουρκική πλευρά και σε αυτό συνέτειναν τόσο ο δυναμισμός που επέδειξε ο γενικός γραμματέας του Ο.Η.Ε. όσο και η ευέλικτη και τολμηρή πολιτική του προέδρου Βασιλείου. Η πολιτική αυτή του Βασιλείου στηριζόταν από το Α.Κ.Ε.Λ, το Α.ΔΗ.ΣΟ.Κ και το κόμμα των Φιλελευθέρων του πρώην υπουργού εξωτερικών Νίκου Ρολάνδη. Αντιθέτως τόσο ο πρώην πρόεδρος Κυπριανού και το ΔΗ.ΚΟ. όσο και ο Βάσος Λυσσαρίδης και η Ε.Δ.Ε.Κ ήταν εναντίον των ιδεών Γκάλι τις οποίες μάλιστα χαρακτήριζαν καταστροφικές. Ο Κληρίδης από την πλευρά του αρχικά είχε επαινέσει τον Βασιλείου για τους χειρισμούς του στο Κυπριακό (Λάμπρου,2008:694-695).

Η δέσμη Ιδεών Γκάλι αποτελούσε στην ουσία ένα μοντέλο μεταξύ ομοσπονδίας και συνομοσπονδίας αφού ήταν ένας συγκερασμός των προτάσεων της ελληνοκυπριακής πλευράς του 1989 που αφορούσαν μια διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία και των πάγιων Τουρκικών θέσεων για ίδρυση μιας συνομοσπονδίας στην Κύπρο (Θεοφάνους,2000:89,93). Οι συνομιλίες γύρω από τις ιδέες Γκάλι κατέληξαν σε αδιέξοδο κυρίως λόγω της αρνητικής στάσης του Ντενκτάς αλλά και από την αλλαγή στην προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας αφού τον Φεβρουάριο του 1993 διεξήχθησαν προεδρικές εκλογές με νικητή τον Γλαύκο Κληρίδη υποστηριζόμενο από το ΔΗΚΟ, ο οποίος άλλαξε πολιτική έναντι των προτάσεων του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε

3.3.Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης

Ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε. αν και απέτυχαν οι συνομιλίες στην βάση των προτάσεων που παρουσίασε, πρότεινε όπως αυτές επαναληφθούν τον Μάρτιο του 1993 μετά τις εκλογές για ανάδειξη προέδρου στην Κύπρο. Στην έκθεση του στις 19/11/1992 προς το Συμβούλιο Ασφαλείας ο Μπούτρος Γκάλι καταδίκασε

τις θέσεις Ντενκτάς οι οποίες σύμφωνα με αυτόν δεν συμβιβάζονταν με αυτές του Ο.Η.Ε. Η έκθεση αυτή του Γενικού Γραμματέα έγινε αποδεκτή από το Συμβούλιο Ασφαλείας μαζί με πρόταση του για οκτώ μέτρα οικοδόμησης Εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων (Κουφουδάκης,2000:499-500).

Ο Γλαύκος Κληρίδης μετά την εκλογή του στο προεδρικό αξίωμα τον Φεβρουάριο του 1993 προτίμησε να διαπραγματευτεί αυτά τα μέτρα, εγκαταλείποντας τις Ιδέες Γκάλι, αφού ήταν και προεκλογική του δέσμευση για να κερδίσει την στήριξη του Κυπριανού στις εκλογές (Λάμπρου,2008:697). Η εκλογή Κληρίδη στην προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ικανοποιούσε και τις Η.Π.Α αφού εκτιμούσαν τον ρεαλισμό που τον διακατείχε σε σχέση με τον Μακάριο και τον Κυπριανού και πίστευαν ότι ο Κληρίδης είχε την ικανότητα να λύσει το Κυπριακό και να κερδίσει την υποστήριξη των Ελληνοκυπρίων για μια τέτοια διευθέτηση. Για αυτό η Αμερικανική Διπλωματία κατά τα έτη 1993 με 1994 επικέντρωσε τις προσπάθειες της στο να πείσει τους δύο ηγέτες στην Κύπρο να αποδεχτούν τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης (Κουφουδάκης,2000:499-500).

Ο Κληρίδης συναντήθηκε για πρώτη φορά με τον Ντενκτάς στις 30/03/1993 στη Νέα Υόρκη, όπου στην παρουσία του Γενικού Γραμματέα οι δύο ηγέτες συμφώνησαν να συνεχίσουν τις συνομιλίες, έτσι στις 24/05/1993 ο Μπούτρος Γκάλι τους πρότεινε αριθμό Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (Χριστοδουλίδης,2013:24). Οι κυριότερες πρόνοιες των Μ.Ο.Ε. ήταν να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των ξένων στρατευμάτων στη Κύπρο και παράλληλα μείωση δαπανών για την άμυνα της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι στρατιωτικές αρχές στην κάθε πλευρά να συνεργαστούν με την ειρηνευτική δύναμη για επέκταση της συμφωνίας απαγκίστρωσης του 1989 σε όλες της περιοχές στην νεκρά ζώνη που ελέγχονται από τα Ηνωμένα Έθνη, για εφαρμογή του ψηφίσματος 550 η περιοχή που βρίσκεται υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών να επεκταθεί και να περιλάβει και τα Βαρώσι, να ληφθούν δραστήρια μέτρα για προώθηση της επαφής μεταξύ των δύο κοινοτήτων, μειώνοντας τους περιορισμούς διακίνησης ατόμων πέρα από την νεκρά ζώνη, να προταθούν δικοινοτικά σχέδια με πιθανή χρηματοδότηση από κάθε πλευρά είτε με δάνεια είτε με δωρεές από κυβερνήσεις και διεθνής οργανισμούς.(Βενιζέλος, 2011:73).

Το σημαντικότερο ίσως μέτρο ήταν αυτό που προέβλεπε την παράδοση στην Ειρηνευτική Δύναμη του περιφραγμένου τμήματος της Αμμοχώστου και επανεγκατάσταση των μόνιμων κατοίκων της (Λάμπρου, 2008:697). Η Κυπριακή κυβέρνηση καταρχήν δέχθηκε τα Μ.Ο.Ε. αφού δεν οδηγούσαν σε άμεση ή έμμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους. Όμως παράλληλα στην Λευκωσία φοβόντουσαν ότι αυτά δεν θα οδηγούσαν σε λύση του προβλήματος και ο Ντενκτάς θα πετύχαινε βασικούς του στόχους όπως η ελεύθερη διακίνηση των Τουρκοκυπρίων, άρση διαφόρων απαγορευτικών μέτρων, οικονομική ενίσχυση του κατεχόμενου τμήματος και πιθανή έμμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους (Κουφουδάκης, 2000:499-500).

Ο Ντενκτάς όμως απέρριψε το έγγραφο με τα Μ.Ο.Ε αφού ως ισχυρίστηκε για λόγους ασφαλείας δεν δεχόταν να δοθεί ολόκληρο το περιφραγμένο μέρος της Αμμοχώστου άλλα μόνο ένα τμήμα βόρεια της οδού Δημοκρατίας και ταυτόχρονα δήλωνε ότι το τμήμα που δεν θα επιστρεφόταν θα εποικιζόταν. Επιπρόσθετα ζητούσε όπως λειτουργήσουν υπο τουρκοκυπριακή διοίκηση τα λιμάνια της Αμμοχώστου και της Κερύνειας και το αεροδρόμιο της Τύμπου. Τελικά ο Ντενκτάς δήλωσε ότι χρειάζεται να μεταβεί πίσω στην Κύπρο για να εξασφαλίσει εξουσιοδότηση από τη λεγόμενη «βουλή» του καθεστώτος του για να μπορέσει να δεχτεί τα Μ.Ο.Ε (Κληρίδης, 2007:62).

Τα Ηνωμένα Έθνη θέλοντας να ικανοποιήσουν απαίτηση του Ντενκτάς πρότειναν όπως επαναλειτουργήσει το αεροδρόμιο Λευκωσίας με τρόπο που να έχουν όφελος και οι δύο πλευρές και ως επίσης την παροχή διευκολύνσεων για εγκατάσταση Τουρκοκύπριων επιχειρηματιών στο ελληνικό τμήμα της Αμμοχώστου. Όμως ούτε αυτά τα πρόσθετα μέτρα ικανοποίησαν τον Ντενκτάς, που επέμενε και ζητούσε όπως η Κυπριακή κυβέρνηση καταργήσει το διάταγμα με το οποίο κηρύχθηκαν ως παράνομα τα λιμάνια και τα αεροδρόμια που βρίσκονται στις κατεχόμενες περιοχές. Αυτή η απαίτηση του Ντενκτάς δεν έγινε αποδεκτή από τον Γενικό Γραμματέα του Ο.Η.Ε. καθότι όπως γνωμοδότησαν οι νομικοί του σύμβουλοι αυτό θα συνιστούσε αναγνώριση του ψευδοκράτους (Λάμπρου, 2008:697).

Μετά την λήξη των συνομιλιών στην Νέα Υόρκη ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε. σε έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας αναφερόταν σε έλλειψη πολιτικής βούλησης από την τουρκοκυπριακή κοινότητα για λύση, εντούτοις συνέχισε τις προσπάθειες του για αποδοχή των Μ.Ο.Ε.. Έτσι την 21^η Μαρτίου 1994 ο Τζο Κλάρκ, εκπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα και ο αναπληρωτής εκπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα Γκουστάβ Φειζέλ παρουσίασαν στις δύο πλευρές ένα έγγραφο για την υλοποίηση των Μ.Ο.Ε. καλώντας αυτές να το αποδεχθούν χωρίς επιφυλάξεις. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά δήλωσε ότι το αποδεχόταν νοουμένου ότι θα το αποδεχόταν και η άλλη πλευρά, όμως κάτι τέτοιο δεν συνέβη αφού οι Τουρκοκύπριοι το απέρριψαν (Κληρίδης, 2007:63).

Ο Μπούτρος Γκάλι στην έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 30/05/1994 επέρριπτε ευθύνες στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα για την αποτυχία των συνομιλιών γύρω από τις ιδέες που παρουσίασε, όμως οι προτάσεις που παρουσιάστηκαν από τα Ηνωμένα έθνη στα Μ.Ο.Ε παρουσίαζαν μετακίνηση προς τις θέσεις των Τουρκοκυπρίων (Λάμπρου, 2008:697).

Κεφάλαιο 4

Η πορεία του Κυπριακού την τελευταία πενταετία του 20^{ου} αιώνα

4.1. Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Κυπριακή Δημοκρατία την 3^η Ιουλίου 1990 έντονα ενθαρρυμένη από διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις τόσο της Νέας Δημοκρατίας όσο και του ΠΑΣΟΚ, υπέβαλε αίτηση για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Ήταν μια μεγάλη απόφαση υψηλής στρατηγικής σημασίας αφού είχε ως σκοπό εκτός από την διεθνή αναβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας και στην ουσιαστική οργανική ένταξη της Κύπρου στον φυσικό ευρωπαϊκό της χώρο (Χατζηβασιλείου, 2011:88). Η πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας προς την ενωμένη Ευρώπη κάθε άλλο παρά εύκολη θα ήταν. Την υποβολή της αίτησης για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ακολούθησαν οι έντονες διαμαρτυρίες του Ραούφ Ντενκτάς και της Τουρκικής Κυβέρνησης, μέσω των οποίων απειλούσαν με εποικισμό της Αμμοχώστου και μη επανέναρξη των συνομιλιών αν δεν ανακαλούσε την απόφαση της η Κυπριακή Κυβέρνηση (Χριστοδουλίδης, 2011:78).

Την ίδια ώρα αντίδραση εκδηλώθηκε τόσο από τις Η.Π.Α όσο και από τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Ο τελευταίος με επιστολή του προς την Βρετανία, την Γαλλία, την Γερμανία και την Ιταλία σημείωσε ότι αυτή η ενέργεια της Κυπριακής Δημοκρατίας θα δυσκόλευε τις προσπάθειες του για εξεύρεση λύσης στο Κυπριακό πρόβλημα (Χριστοδουλίδης, 2011:78). Η Αμερικανική πλευρά μάλιστα στα μέσα της δεκαετία του 1990 επιχείρησε να συνδέσει την ένταξη της Κύπρου με αυτή της Τουρκίας κάτι το οποίο θα έδινε δικαίωμα βέτο στους Τούρκους στην ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου (Χατζηβασιλείου, 2011:90).

Η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη μεταξύ των ετών 1990, προώθησε έντονα την αίτηση της Κύπρου και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην έγκριση της γνωμοδότησης της επιτροπής το 1993 (Χατζηβασιλείου,2011:88). Συγκεκριμένα στις 30/06/1993 η Επιτροπή εξέδωσε την σχετική της γνωμοδότηση, σταθμό για την ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου. Στη σχετική γνωμοδότηση εκτός από τους λόγους που αναφέρονται και δικαιολογούν την παρουσία της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή κοινότητα και έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων, γίνεται αναφορά και στο Κυπριακό πρόβλημα όπου η επιτροπή σημείωνε ότι η ένταξη στην Κοινότητα προϋπόθετε μια ειρηνική, ισορροπημένη και διαρκή διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Περαιτέρω στην γνωμοδότηση αναφερόταν ότι σε περίπτωση αποτυχίας των συνομιλιών η κατάσταση θα επανεκτιμηθεί και θα επανεξεταστεί το θέμα της ένταξης τον Ιανουάριο του 2005 (Χριστοδουλίδης, 2011:79).

Επόμενος σημαντικός σταθμός στην πορεία προς την Ευρωπαϊκή ένωση αποτέλεσε η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κέρκυρας στις 25 Ιουνίου του 1994 στην οποία χαιρετιζόταν η σημαντική πρόοδος στην προπαρασκευαστική διαδικασία των αιτήσεων της Κύπρου και της Μάλτας και αναφερόταν ότι στο επόμενο στάδιο διεύρυνσης θα περιλαμβάνονταν αυτές οι δύο χώρες (Χριστοδουλίδης, 2011:79-80). Με αυτά τα δεδομένα η Αμερικανική Κυβέρνηση άλλαξε την πολιτική της στο θέμα ένταξης της Κύπρου. Ο τότε υφυπουργός εξωτερικών Richard Holbrooke χρησιμοποίησε την ενταξιακή διαδικασία ως μοχλό πίεσης προς την κυβέρνηση της Κύπρου με σκοπό να πετύχει μία συνολική λύση του προβλήματος και να συνδέσει την ένταξη της Τουρκίας με αυτή της Κύπρου (Κουφουδάκης,2000:501-502).

Στις 6/03/1995 στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων λήφθηκε η απόφαση για έναρξη των διαπραγματεύσεων για ένταξη της Κύπρου πάνω στις προτάσεις της Επιτροπής έξι μήνες μετά το τέλος της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 1996 (Χριστοδουλίδης,2011:79-80). Καθοριστικός ήταν και εδώ ο ρόλος της Ελλάδας όπου πέτυχε να ληφθεί αυτή η απόφαση αφού πρώτα ήρε το βέτο της για ενεργοποίηση της Τουρκικής συμφωνίας σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Χατζηβασιλείου,2011:89). Επίσης εκείνη την εποχή η Αθήνα χωρίς δισταγμούς απειλούσε ότι αν δεν ξεκινούσαν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Κύπρο ή

αν ξεκινούσαν επίσημες συνομιλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την «ΤΔΒΚ» τότε η Ελληνική κυβέρνηση θα έθετε βέτο σε όλες τις υπόλοιπες αιτήσεις για ένταξη (Ηρακλείδης,2006:280). Ως επίσης σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν και οι Η.Π.Α. Η Αμερικανική πολιτική είχε ως βασική τοποθέτηση την άποψη ότι η αναβάθμιση των Ευρωτουρκικών σχέσεων θα είχε και θετικά αποτελέσματα στο κυπριακό. Πεποίθηση των Αμερικανών ήταν ότι με την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα επιλυθεί το Κυπριακό πρόβλημα και παράλληλα θα βελτιωθούν και οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις (Θεοφάνους, 2000:171).

Η Βρετανία επίσης χρησιμοποιώντας τις επικείμενες διαπραγματεύσεις Κύπρου Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσίασε ένα πλαίσιο που ετοίμασε ο Βρετανός υπουργός εξωτερικών Malcolm Rifkind και το οποίο περιλάμβανε δέκα σημεία με σκοπό την έναρξη δικαιοδικών συνομιλιών υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. Στα σημεία αυτά περιλαμβανόταν η επίτευξη λύσης στην βάση μιας διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα και μία διεθνή προσωπικότητα. Επίσης θα υπήρχαν διεθνείς εγγυήσεις, εδαφική αναπροσαρμογή των δύο ομόσπονδων πολιτειών με στόχο να επιλυθεί το προσφυγικό και κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι δύο πλευρές σε συνεργασία με την Ειρηνευτική Δύναμη Κύπρου θα αναλάμβαναν την προώθηση μέτρων που θα αποσκοπούσαν στην μείωση της έντασης. Οι προτάσεις του Βρετανού υπουργού εξωτερικών απορρίφθηκαν τόσο από τον Ντενκτάς που επέκρινε την Ε.Ε. επί του ότι συνομιλούσε μόνο με τους Ελληνοκύπριους, όσο και από τον Θεόδωρο Πάγκαλο ο οποίος απέρριψε την θέση ότι το Κυπριακό έπρεπε να λυθεί πριν αρχίσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας (Μιχαήλ, 2011:325).

Ακολούθως στις 12-13 Δεκεμβρίου 1997 στο Λουξεμβούργο αποφασίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 30/03/1998. Στην σχετική απόφαση γίνεται και πάλι αναφορά στο Κυπριακό πρόβλημα όπου σημειώνεται μεταξύ άλλων ότι η ένταξη της Κύπρου στην Κοινότητα θα πρέπει να αποβεί προς όφελος όλων των Κυπριών και ότι οι διαπραγματεύσεις ένταξης θα βοηθήσουν θετικά την προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος. Επίσης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Κυπριακή κυβέρνηση να υλοποιήσει στην πράξη την βούληση της για συμπερίληψη Τουρκοκύπριων αντιπροσώπων στην διαπραγματευτική ομάδα (Χριστοδουλίδης,

2011:80). Ο πρόεδρος Κληρίδης ανταποκρινόμενος στις υποδείξεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, πρότεινε στους Τουρκοκύπριους να συμμετέχουν στην κυπριακή διαπραγματευτική ομάδα με δικούς τους αντιπροσώπους, όμως αυτό δεν έγινε αποδεκτό από τον Ντενκτάς (Λάμπρου.2008:710).

Από την άλλη όμως σε περίπτωση που ο Ντενκτάς αποδεχόταν την πρόταση του Κληρίδη ίσως αυτό να είχε δυσμενέστερες επιπτώσεις για την Ελληνική πλευρά, καθότι υπήρχε πιθανότητα οι διαφωνίες που υπήρχαν στο Κυπριακό να εκφράζονταν και στην διαπραγματευτική ομάδα με αποτέλεσμα η Κυπριακή διαπραγματευτική ομάδα να παρουσιάζεται με δύο φωνές και το αδιέξοδο που παρατηρείτε στις συνομιλίες να μεταφερθεί και στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις (Θεοφάνους, 2000:134).

Τελευταίος σημαντικός σταθμός για την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας την δεκαετία του 1990 αποτέλεσε η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999, όπου αναφορικά με την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος αναφερόταν ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαιρέτιζε την έναρξη συνομιλιών στην Νέα Υόρκη στις 3/12/1999 και έκφραζε την υποστήριξη του στον Γενικό Γραμματέα του Ο.Η.Ε και τόνιζε ότι η επίλυση του προβλήματος θα διευκόλυνε την ένταξη της Κύπρου, όμως εάν μέχρι την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων αυτό δεν γινόταν κατορθωτό η απόφαση για ένταξή θα λαμβανόταν χωρίς αυτό να αποτελεί προϋπόθεση (Χριστοδουλίδης, 2011:81). Στην σύνοδο κορυφής του Ελσίνκι η ελληνική πλευρά εξασφάλισε τη συνέχιση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Κύπρου και με άλλο το Κυπριακό πρόβλημα , αλλά παράλληλα η Ελλάδα και η Ε.Ε. αποδέχθηκαν την Τουρκία ως υποψήφια χώρα για ένταξη κάτι που ικανοποίησε και τις Η.Π.Α. (Χατζηβασιλείου,2011:91).

4.2. Οι πύραυλοι S300

Το 1993, εκτός από την Κύπρο, αλλαγή ηγεσία σημειώθηκε και στην Ελλάδα με το κόμμα του ΠΑ.ΣΟ.Κ να αναλαμβάνει την εξουσία της χώρας με πρωθυπουργό τον Ανδρέα Παπανδρέου. Τόσο ο Παπανδρέου όσο και ο Κληρίδης ήταν επιφυλακτικοί με τις ιδέες του Γενικού Γραμματέα Μπούτρος Γκάλι και επιζητούσαν την προώθηση λύσης του Κυπριακού με δύο τρόπους. Αφενός με την συνέχιση

διαβουλεύσεων στο Ο.Η.Ε. και της προσπάθειας της Κυπριακή Δημοκρατίας για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αφετέρου με την ενίσχυση της κυπριακής άμυνας. Λόγω του τελευταίου αναπτύχθηκε το δόγμα του «ενιαίου αμυντικού χώρου» (Χατζηβασιλείου,2011:86).

Το δόγμα του «ενιαίου αμυντικού χώρου» προέβλεπε τη δημιουργία πολεμικού αεροδρομίου στην Πάφο έτσι ώστε να μπορούν τα ελληνικά αεροσκάφη να προσγειώνονται και να ανεφοδιάζονται στο νησί καθώς επίσης και την ενίσχυση της αντιαεροπορικής άμυνας της Κύπρου με σκοπό να προστατευθούν τα ελληνικά αεροσκάφη και να αυξηθεί το κόστος της Τουρκίας σε ενδεχόμενη αεροπορική επιχείρηση κατά της Κύπρου (Χατζηβασιλείου,2011:86). Το θέμα της αντιαεροπορικής άμυνας ήρθε στο προσκήνιο το 1997, όποτε και η Κυπριακή Κυβέρνηση προέβηκε στην αγορά του Ρωσικού αντιαεροπορικού συστήματος S300. Το εν λόγω σύστημα ήταν μεγάλο δυνατοτήτων και συνοδευόταν από μεγάλης εμβέλειας ραντάρ με το οποίο μπορούσε να παρακολουθεί την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Οι δυνατότητες των πυραύλων S300 θορύβησαν τα συμφέροντα αρκετών χωρών στην περιοχή (Χατζηβασιλείου, 2011:86).

Πρώτα η Τουρκία αντέδρασε απειλώντας ότι θα καταστρέψει τους πυραύλους ή κατά την μεταφορά τους ή κατά την εγκατάσταση τους (Μιχαήλ, 2011:321). Ο βασικός λόγος που η Τουρκία αντέδρασε τόσο έντονα για την εγκατάσταση των πυραύλων S300 και ως επίσης για τη δημιουργία της αεροπορικής βάσης στην Κύπρο, ήταν γιατί απειλείτο η απόλυτη υπεροχή που είχε στον έλεγχο του εναέριου χώρου της Ανατολικής Μεσογείου σε περίπτωση εχθροπραξιών μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου (Κληρίδης, 2007:154).

Επίσης αντίδραση υπήρξε και από πλευράς των Αμερικανών μιας και δημιουργείτο έμμεση προοπτική ανάμειξης της Ρωσίας στο Κυπριακό (Χατζηβασιλείου, 2011:86-87). Ως επίσης οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί είχαν πρόσθετους λόγους να αντιτίθενται στην αγορά των πυραύλων, αφού δεν επιθυμούσαν μια αναβαθμισμένη Ρωσική παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο και επιπρόσθετα δεν επιθυμούσαν να δουν την Ρωσία να εισέρχεται δυναμικά στην μεγάλη και τόσο προσοδοφόρα αγορά όπλων (Θεοφάνους, 2011:162).

Η αντίδραση αυτή των Αμερικανών εκφράστηκε με τον πιο επίσημο τρόπο αφού η υπουργός εσωτερικών των Η.Π.Α Madlin Albright, επισκέφθηκε τον πρόεδρο Κληρίδη με σκοπό να αποτρέψει την έλευση των πυραύλων στην Κύπρο (Κληρίδης, 2007:154). Ο Κληρίδης αντέδρασε στην επίσκεψη της αμερικανίδας υπουργού και ζήτησε από αυτή να εξασφαλίσει τη δέσμευση της Τουρκίας ότι θα σταματούσαν οι πτήσεις τουρκικών πολεμικών αεροπλάνων πάνω από την Κύπρο κάτι το οποίο η Ωλμπραιτ απέτυχε να εξασφαλίσει παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε κατά την επίσκεψη της στην Τουρκία (Φάντης, 2012:300).

Οι πιέσεις προς την Κυπριακή Κυβέρνηση για ακύρωση της εγκατάστασης των πυραύλων στην Κύπρο, εντάθηκαν τον Σεπτέμβριο του 1998 και κορυφώθηκαν τον Νοέμβριο του ίδιου έτους από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού η Τρόικα άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο η διαδικασία προσχώρησης να μην προχωρήσει με τους ίδιους ρυθμούς και κατάληξη των διαπραγματεύσεων να παραμείνει μετέωρη (Κληρίδης, 2007:155).

Οι δυτικές χώρες αντί να πιέσουν την Τουρκία για να λύσει το Κυπριακό και να ζητήσουν αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων πίεσαν την Ελλάδα και την Κύπρο έτσι ώστε να μην εγκατασταθούν οι πύραυλοι με αποτέλεσμα για ακόμα μία φορά να καταλήξει σε μια ταπεινωτική υποχώρηση η Ελληνική πλευρά, αφού οι πύραυλοι αν και αγοράστηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία, τελικά εγκαταστάθηκαν στην Κρήτη (Χατζηβασιλείου,2011:86-87). Η Ρωσία που μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου δεν μπορούσε να επηρεάσει ουσιαστικά τις διαδικασίες για επίλυση του Κυπριακού, με την απόφαση να πωλήσει τους S300 στην Κύπρο, έδωσε μια νέα έμφαση στην ανάγκη για λύση του προβλήματος αλλά παράλληλα επανατοποθέτησε το κυπριακό πρόβλημα από πρόβλημα εισβολής και κατοχή σε πρόβλημα εξοπλισμών (Κουφουδάκης,2000:503).

Από Κυπριακής πλευράς η απόφαση για παραγγελία του ρωσικού οπλικού συστήματος αποσκοπούσε όχι μόνο σε αμυντικούς σκοπούς και για τη διαπραγματευτική τακτική, αλλά και για εσωτερικούς πολιτικούς λόγους, χωρίς όμως να γίνει σοβαρή αξιολόγηση των πολιτικών επιπτώσεων της απόφασης αυτής όσον αφορά τις σχέσεις Κύπρου-Ρωσίας και τις διαπραγματεύσεις (Κουφουδάκης,2000:503).

4.3. Η συνάντηση στο Τράουτμπεκ και στην Γκλιόν

Μετά την αποτυχία των Μ.Ο.Ε., τα γεγονότα γύρω από την εγκατάσταση του πυραυλικού συστήματος S300 στην Κύπρο, τις εν ψυχρώ δολοφονίες των Ελληνοκυπρίων Τάσου Ισαάκ και Σολωμού Σολωμού στην Δερύνεια το 1996 μετά από πορεία μοτοσικλετιστών που προσπαθούσαν να περάσουν από τις ελεύθερες προς τις κατεχόμενες περιοχές και τις αντιδράσεις της Τουρκίας γύρω από την Ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου, ήταν ευδιάκριτο ότι δημιουργήθηκε στασιμότητα στις συζητήσεις για επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Ως επίσης δημιουργήθηκε και μια εκρηκτική και επικίνδυνη κατάσταση με απρόβλεπτες συνέπειες.

Η ατμόσφαιρα κρίσης που δημιουργήθηκε ώθησε τους Αμερικανούς και τους Βρετανούς να προωθήσουν την διεξαγωγή απευθείας δικοινοτικών συνομιλιών υπό την αιγίδα του νέου Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε., Κόφι Ανάν (Ριζάς και Στεφανίδης, 2004:57). Ειδικά η Αμερικανική κυβέρνηση επιθυμούσε διακαώς κάτι τέτοιο αφού είχε ήδη υιοθετήσει στην πολιτική της, κατά την δεκαετία του 1990, να πετύχει μια ουσιαστική ελληνοτουρκική προσέγγιση. Αυτή της η πολιτική οδήγησε ανάμεσα σε άλλα και στην προσωπική ανάμειξη του Αμερικανού προέδρου Bill Clinton, ο οποίος διακήρυττε την επιδίωξη του να τερματισθεί η ελληνοτουρκική αντιπαράθεση και να εξασφαλισθεί λύση στο Κυπριακό πρόβλημα. Η Αμερικανική κυβέρνηση έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο Κυπριακό αφού όσο αποτελεσματική και αν θα ήταν η πορεία των ελληνοτουρκικών συνομιλιών και όσες και αν θα ήταν οι δεσμεύσεις των δύο υπουργών εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας για προσέγγιση στο θέμα του Αιγαίου και σε άλλα διμερή προβλήματα, οι συνομιλίες αυτές θα μπορούσαν να καταλήξουν σε αδιέξοδο αν δεν εξασφαλιζόταν ουσιαστική πρόοδος στο Κυπριακό πρόβλημα (Χριστοδούλου,2000:139-140).

Έτσι μετά από πολλαπλές επισκέψεις προεδρικών απεσταλμένων, συντονιστών και άλλων διπλωματών στο τρίγωνο Αθήνα, Λευκωσία, Άγκυρα , ο πρόεδρος Κληρίδης αποδέχτηκε να συναντηθεί με τον Ντενκτάς στο Τράουτμπεκ της Νέας Υόρκης μεταξύ 9 και 13 Ιουλίου του 1997 (Κουφουδάκης,2000:502). Στην συνάντηση του Τράουτμπεκ ο αντιπρόσωπος του Κόφι Ανάν, Diego Cordovez

παρουσίασε στους δύο συνομιλητές, ένα περίγραμμα σημείων για μια συνολική διευθέτηση του προβλήματος μαζί με μια κοινή δήλωση που θα έκαναν οι δύο ηγέτες. Το νέο αυτό περίγραμμα, όπως και προηγούμενες προτάσεις που παρουσιάστηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη, σιγούσε σε ουσιαστικές πτυχές του Κυπριακού όπως η αποχώρηση του κατοχικού στρατού, τα ζητήματα των εποίκων και των αγνοουμένων και των τριών ελευθεριών (Κουφουδάκης, 2000:503).

Στο κείμενο επαναλαμβανόταν η θέση του Μπούτρος Γκάλι ότι η πολιτική ισότητα δεν σήμαινε την αριθμητική ισότητα σε όλα τα ομοσπονδιακά όργανα. Όμως η ισότητα εξουσιών παρουσιαζόταν στις προτεινόμενες διαδικασίες για αποδοχή και αλλαγή του συντάγματος, στην αποτελεσματική συμμετοχή των δύο κοινοτήτων σε όλα τα όργανα και αποφάσεις τη ομοσπονδιακής κυβέρνησης, στις εγγυήσεις ότι οι ομοσπονδιακές αρχές δεν θα δρούσαν εναντίον των συμφερόντων μιας κοινότητας και κάθε μια από τις ομοσπονδιακές πολιτείες θα είχε τις ίδιες εξουσίες (Κουφουδάκης,2000:503).

Περαιτέρω το κείμενο των Ηνωμένων Εθνών αναφερόταν σε μία Κύπρο δύο πολιτικά ισότιμων πολιτειών με μία κυριαρχία η οποία θα πήγαζε εξίσου από τις δύο κοινότητες και όπου καμία εκ των δύο δεν θα είχε κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στην άλλη. Ακόμη καθοριζόταν ότι η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρόσφερε ειδικό τελωνειακό καθεστώς σε Ελλάδα και Τουρκία, κάτι που επηρέαζε της ενταξιακή πορεία τη Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όλες αυτές οι πρόνοιες του κειμένου προβλημάτιζαν την ελληνοκυπριακή πλευρά (Κουφουδάκης,2000:503). Ο Ντενκτάς επέμενε στην αναγνώριση της ισοτιμίας των δύο κοινοτήτων ως «πηγές κυριαρχίας» του κράτους και στην αρχή της ισότητας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ως προς την μελλοντική τους σχέση στην Ομόσπονδη Κυπριακή Δημοκρατία (Ριζάς και Στεφανίδης,2004:57).

Επιπρόσθετα ο Ντενκτάς έθεσε τις εξής προϋποθέσεις για έναρξη των συνομιλιών: 1) την αναγνώριση της λεγόμενης «ΤΔΒΚ», 2) την αναγνώριση ότι ο Κληρίδης εκπροσωπεί μόνο την Ελληνοκυπριακή Κοινότητα, και 3) την απόσυρση της αίτησης της Κυπριακής Δημοκρατίας για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως ήταν φυσικό ο Κληρίδης απέρριψε αυτούς τους όρους που έθεσε ο

Ντενκτάς επικαλούμενος τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και για την αίτηση ένταξης ανέφερε ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις θα κρατήσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα οπότε δίνεται η δυνατότητα για επίλυση του Κυπριακού πριν την ένταξη. Η συνάντηση έληξε χωρίς αποτέλεσμα και ορίστηκε νέα συνάντηση στην Γκλιόν της Ελβετίας μεταξύ 11-16 Αυγούστου 1997 (Φαντης,2012:305). Στο τέλος της πρώτης αυτής συνάντησης ο Cordonez ανέφερε πολύ εύστοχα ότι μετά τις δύο συμφωνίες υψηλού επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς και Κυπριανού-Ντενκτάς και παρά την σωρεία συνομιλιών και μεσολαβητικών προσπαθειών της διεθνούς κοινότητας, οι δύο πλευρές δεν κατάφεραν να συμφωνήσουν σε τίποτα απολύτως σε ένα κομμάτι χαρτί, εννοώντας το κείμενο με τις προτάσεις που δόθηκε στους δύο ηγέτες (Ηρακλείδης,2006:272)

Στην συνάντηση στην Γκλιόν της Ελβετίας ο Diego Cordonez προσπάθησε να διασώσει τις συνομιλίες προσφέροντας διάφορες διευκρινίσεις. Συγκεκριμένα στο κείμενο απέφυγαν να αναφέρουν ότι η κυριαρχία πήγαζε από τις δύο κοινότητες, ενώ αποδέχονταν την ορολογία του ψηφίσματος 939 του Συμβουλίου Ασφαλείας για μια διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία με μια αδιαίρετη κυριαρχία και μία διεθνή προσωπικότητα και υπηκοότητα. Περαιτέρω στο κείμενο που παρέδωσε ο Cordonez αναφερόταν ότι οι εδαφικές αναπροσαρμογές και τα περιουσιακά δικαιώματα θα ήταν αντικείμενο νομικών ρυθμίσεων ενώ πρόσθετες εγγυήσεις από αυτές του 1960 θα επιβάλλονταν από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Όμως και πάλι καμία αναφορά δεν γινόταν για τους έποικους, τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα και στις τρεις ελευθερίες (Κουφουδάκης,2000:503).

Ο πρόεδρος Κληρίδης παρά τις επιφυλάξεις που είχε η ελληνοκυπριακή πλευρά, δήλωσε ότι ήταν διατεθειμένος να αποδεχθεί άνευ όρων το σχέδιο με την προϋπόθεση ότι το ίδιο θα έκανε και η άλλη πλευρά (Ριζάς και Στεφανίδης, 2004:57). Ο τουρκοκύπριος ηγέτης αρνήθηκε να συζητήσει το έγγραφο θέτοντας ως προϋπόθεση την εξασφάλιση υπόσχεσης για άμεση απόσυρση ή έστω την παγιοποίηση της αίτησης της Κύπρου για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Κληρίδης,2007:170). Ως επίσης ο Ντενκτάς χαρακτήρισε ως «μη ικανοποιητικό» το σχέδιο κοινής δήλωσης του Γενικού Γραμματέα και αμφισβήτησε το κατά

πόσο έχει δικαίωμα ο Γενικός Γραμματέας να υποβάλει τέτοιου είδους έγγραφο (Ριζάς και Στεφανίδης, 2004:57).

Οι συνομιλίες σε Τράουμπек και Γκλιόν δεν έφεραν οποιοδήποτε αποτέλεσμα αφού ήταν φανερό ότι δεν υπήρχε κοινό έδαφος για την διαμόρφωση μιας κοινής συμβιβαστικής λύσης (Κουφουδάκης, 2000:503). Λόγω τούτου μετά από λίγες μέρες ο Diego Cordovez σε έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείς ομολόγησε την αποτυχία και αυτής της μεσολαβητικής προσπάθειας των Ηνωμένων Εθνών (Ριζάς και Στεφανίδης, 2004:58). Ο Cordovez μετά τις συναντήσεις παραιτήθηκε δηλώνοντας ξεκάθαρα ότι η ευθύνη για μη πρόοδο στο Κυπριακό οφείλεται εξ ολοκλήρου στον Ντενκτάς (Φαντης, 2012:306).

Τα Ηνωμένα Έθνη, μετά την αποτυχία των συνομιλιών στο Τραουμπек και στην Γκλιόν, δεν προχώρησαν σε καμιά ενέργεια για επανέναρξη των συνομιλιών έως το τέλος του 1999. Οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την στασιμότητα ήταν οι εξής: 1) Η απογοήτευση που προήλθε από τις συνεχείς και αλληπάλληλες αποτυχημένες προσπάθειες πέντε συνολικά Γενικών Γραμματέων να πετύχουν λύση του Κυπριακού, 2) Η απαίτηση των Τουρκοκυπρίων για αναγνώριση της «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου», 3) Το αρνητικό κλίμα που δημιουργήθηκε λόγω προώθησης της αίτησης για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρά τις ενστάσεις της Τουρκίας, 4) Η μη προώθηση της Τουρκικής αίτησης για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση στη σύνοδο που έγινε στο Λουξεμβούργο και 5) η επιδείνωση των σχέσεων Ελλάδας-Τουρκίας (Κληρίδης, 2007:171).

Το μοναδικό ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε ήταν εκτός των Ηνωμένων Εθνών και προερχόταν από την Αμερικανική Κυβέρνηση, η οποία απέστειλε τον Richard Holbrooke ειδικό αντιπρόσωπο του προέδρου Clinton, μαζί με τον Thomas Miller. Ο Holbrooke τον Μάιο του 1998 κάλεσε σε συνάντηση τους Κληρίδη και Ντενκτάς, η οποία όμως έληξε χωρίς οποιοδήποτε αποτέλεσμα. Ο Holbrooke επιστρέφοντας στην Ουάσινγκτον δήλωσε ότι ο λόγος για μη ύπαρξη προόδου ήταν η συνεχής αδιάλλακτη και αρνητική στάση του Ραούφ Ντενκτάς (Φαντης, 2012:307).

Κεφάλαιο 5

Επίλογος

Το κυπριακό πρόβλημα δυστυχώς παραμένει ακόμα μέχρι και σήμερα άλυτο. Οι προσπάθειες που έγιναν μετά το 1974 για επίτευξη λύσης στο εθνικό μας πρόβλημα δεν είχαν κανένα αποτέλεσμα. Οι επιδιώξεις των δύο πλευρών στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων μαζί με τα εκάστοτε περιφερειακά συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων στην περιοχή, δημιουργούσαν συνεχώς προβλήματα στις διαπραγματεύσεις με αποτέλεσμα η επιδιωκόμενη λύση να μη έρθει ποτέ.

Η Ελληνοκυπριακή πλευρά εγκατέλειψε νωρίς τον στόχο για συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ενιαίο κράτος και αναγκάστηκε μετά και από έξωθεν πιέσεις που υποστήριζαν την Τουρκική πλευρά, να υποκύψει και να αποδεχθεί ως λύση την διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία η οποία και κατοχυρώθηκε γραπτώς και επίσημα μέσα από τις δύο συμφωνίες κορυφής του 1977 και του 1979. Πεποίθησή μου είναι ότι οι δύο συμφωνίες κορυφής υπογράφηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την εισβολή και τόσο η ελληνοκυπριακή πολιτική ηγεσία όσο και ολόκληρη η Ελληνοκυπριακή κοινότητα δεν ήταν ακόμη έτοιμοι να δεχθούν ότι πλέον δεν μπορούσε να συνεχίσει η Κυπριακή Δημοκρατία ως ένα ενιαίο κράτος.

Η Τουρκοκυπριακή πλευρά, καλύτερα η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη την στρατηγικής σημασίας θέση της και με τις ευλογίες και των χωρών του NATO ιδιαίτερα των Αμερικανών και Βρετανών, επεδίωξε μετά το 1974 να πετύχει την δημιουργία δύο κρατών στην Κύπρο. Ο Ραούφ Ντενκτάς υπέγραψε τις δύο προαναφερθείσες συμφωνίες όμως σκοπός του ήταν μέσω αυτών να πετύχει λύση συνομοσπονδίας με δύο ισχυρά συστατικά κράτη. Τόσο οι δύο συμφωνίες κορυφή όσο και το σχέδιο λύσης που κατατέθηκε από τους Αμερικανούς τους

Βρετανούς και τους Καναδούς, διαμόρφωσαν κατά την άποψη μου τις μετέπειτα προσπάθειες που έγιναν από τα Ηνωμένα Έθνη. Οι δύο συμφωνίες κορυφής Μακαρίου-Ντενκτάς και Κυπριανού-Ντενκτάς αποτελούν μέχρι και σήμερα την βάση πάνω στην οποία διεξάγονται οι συνομιλίες για επίλυση του Κυπριακού όσον αφορά το περιεχόμενο της λύσης.

Ως επίσης το Αμερικανό-Βρετανό-Καναδικό σχέδιο αποτέλεσε την βάση για την εκτελεστική, νομοθετική, εδαφική και δικαστική δομή του ομόσπονδου κράτους, καθώς πολλές πρόνοιες από αυτό το σχέδιο συμπεριλήφθηκαν και στις επόμενες προτάσεις των Ηνωμένων Εθνών. Όλες οι μεταγενέστερες προσπάθειες και οι προτάσεις που παρουσιάστηκαν είχαν ως βάση τους αυτές τις συμφωνίες και το περιεχόμενο τους διαμορφωνόταν πανομοιότυπα με το πιο πάνω σχέδιο.

Οι γενικοί γραμματείς του Ο.Η.Ε. που ηγούντο των προσπαθειών του διεθνούς οργανισμού κατέβαλαν προσπάθειες να συγκεράσουν τις θέσεις των δύο πλευρών, για να ικανοποιήσουν τόσο την Ελληνική όσο και την Τουρκική Κοινότητα. Οι προτάσεις που παρουσιάστηκαν την δεκαετία του 1980, κυρίως από τον Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ, ικανοποιούσαν περισσότερο την Τουρκοκυπριακή Κοινότητα για αυτό και κάποιες από αυτές απορρίφθηκαν από την Ελληνική πλευρά.

Φυσικά σημαντικό ρόλο στο να μην συζητηθούν καν κάποιες προτάσεις που προτάθηκαν στις δύο πλευρές, ήταν και η σκληρή στάση που κρατούσε ο Ραούφ Ντενκτάς όλα αυτά τα χρόνια που εκπροσωπούσε στις συνομιλίες την Τουρκοκυπριακή Κοινότητα. Ο Ντενκτάς στηριζόμενος από την Τουρκική κυβέρνηση και το στρατό παρουσιαζόταν συνεχώς αδιάλλακτος επιζητώντας ανταλλάγματα χωρίς όμως αυτός να προβαίνει σε οποιαδήποτε υποχώρηση και επέμενε στην δημιουργία δύο κρατών στην Κύπρο. Επίσης το 1983 προέβηκε στην ανακήρυξη της «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» και εκ τότε προσπαθούσε σε περίπτωση λύσης του Κυπριακού προβλήματος να κατοχυρώσει αυτό το κρατικό μόρφωμα ως ένα από τα δυο συστατικά κράτη στην Ομόσπονδη Κυπριακή Δημοκρατία.

Την δεκαετία που ακολούθησε ο Μπούτρος Γκάλι έκανε την τελευταία ουσιαστική προσπάθεια μέχρι το τέλος του 20ου αιώνα, παρουσιάζοντας την δική του «Δέσμη

Ιδεών», όμως προσέκρουσε και αυτός κυρίως στην αδιαλλαξία του Ντενκτάς. Η προσπάθεια αυτή του Μπούτρος Γκάλι χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως ο πρόγονος του μετέπειτα σχεδίου Ανάν. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1990 δεν υπήρξαν άλλες ουσιαστικές διαπραγματεύσεις. Σε αυτό συνέτειναν τόσο τα γεγονότα αναφορικά με τους πυραύλους S300 και οι απάνθρωπες δολοφονίες του Τάσου Ισαάκ και Σολωμού Σολωμού στην Δερύνεια το καλοκαίρι του 1996.

Το πιο ουσιαστικό και κυριότερο γεγονός της δεκαετίας αυτής ήταν η υποβολή αίτησης για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα μετέπειτα Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας προς την Ενωμένη Ευρώπη αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες λόγω της Τουρκικής στάσης που απειλούσε ακόμα και με προσάρτηση των κατεχομένων. Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε και αποτελεί μοχλό πίεσης τόσο προς την Τουρκία όσο και προς άλλες χώρες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις γύρω από το Κυπριακό πρόβλημα.

Με το τέλος της δεκαετίας του 1990 άρχισαν συνομιλίες του προέδρου Κληρίδη με τον Ντενκτάς με αποτέλεσμα να καταρτιστεί από τον Γ.Γ. του ΟΗ.Ε Κόφι Ανάν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για λύση. Το σχέδιο Ανάν προτάθηκε αρχικά το Νοέμβριο του 2002 και τέθηκε στην τελική του μορφή στις 24/04/2004 στις δύο κοινότητες σε χωριστά δημοψηφίσματα για έγκριση του ή όχι. Το σχέδιο απορρίφθηκε από την Ελληνοκυπριακή κοινότητα ενώ η Τουρκοκυπριακή κοινότητα ψήφισε υπέρ του σχεδίου αυτού. Ανεξαρτήτως του αποτελέσματος η Κυπριακή Δημοκρατία την 01/05/2004 εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση με το κυπριακό πρόβλημα να παραμένει άλυτο. Εκ τότε μέχρι και σήμερα οι μετέπειτα πρόεδροι της Δημοκρατίας συνεχίζουν τις συζητήσεις με την Τουρκοκυπριακή κοινότητα, υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε., με στόχο της εξεύρεση λύσης.

Με το πέρασμα του χρόνου σε οποιαδήποτε λύση συμφωνηθεί η πλευρά που θα έχει πολλά να χάσει είναι η ελληνική. Η Τουρκική πλευρά πέτυχε αρχικά τον εδαφικό διαχωρισμό της Κύπρου με την εισβολή του τουρκικού στρατού και την κατοχή του 37% του νησιού και ακόμα συνεχίζει τον αγώνα της για δημιουργία δύο κρατών στην Κύπρο κάτω από τον μανδύα της λύσης διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας. Οι εκάστοτε πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατία κατέβαλαν ο καθένας ξεχωριστά τις δικές του προσπάθειες για επίλυση του προβλήματος

πάντοτε με γνώμονα το Εθνικό συμφέρον, ανεξαρτήτως του αν υπέπεσαν και αυτοί σε κάποιους λάθος χειρισμούς οι οποίοι έβγαζαν την Τουρκία και τους Τουρκοκύπριους από τη δύσκολη θέση, με τις ευθύνες για αδιαλλαξία να μεταφέρονταν στη Ελληνοκυπριακή πλευρά. Ως επίσης αρκετές φορές τα Ελληνοκυπριακά πολιτικά κόμματα με τις αποφάσεις, τις απόψεις και τη στάση τους, επηρέαζαν τους εκάστοτε διαπραγματευτές της Ελληνοκυπριακής πλευράς.

Στις συζητήσεις που συνεχίζονται η Κυπριακή Δημοκρατία έχει να εκμεταλλευτεί δυο σημαντικά χαρτιά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της πρόσφατης ανακάλυψης υδρογονανθράκων στην αποκλειστική οικονομική ζώνης της Κύπρου, τα οποία με τις κατάλληλες ενέργειες πιστεύω ότι θα φέρουν και τα σωστά αποτελέσματα.

Συντομογραφίες

Α.Κ.Ε.Λ.: Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού

Γ. Γ. : Γενικός Γραμματέας

ΔΗ. ΚΟ. : Δημοκρατικό Κόμμα

ΔΗ. ΣΥ. : Δημοκρατικός Συναγερμός

Ε. Δ. Ε. Κ. : Ενιαία Δημοκρατική Ένωση Κύπρου

Ε.Ε. : Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Ο.Κ. : Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

Η.Ε. : Ηνωμένα Έθνη

Η.Π.Α. : Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Μ.Ο.Ε. : Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης

Ο.Η.Ε. : Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

«Τ.Δ.Β.Κ.» : «Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου»

Βιβλιογραφία

Βασιλείου, Γ.(1992). *Πορεία προς τη Λύση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Βενιζέλος, Κ.(2011). «Το Κυπριακό και οι ιδέες Γκάλι. στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου (επιμ.), Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)* , τόμος 2, (σ. 82-93), Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος.

Ευρυβιάδης, Μ.(2011). «Το Κυπριακό και οι ελληνικές κυβερνήσεις, 1990 1999». στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου (επιμ.), Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)* , τόμος 3, (σ. 92-97), Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος.

Ηρακλείδης, Α.(2006). *ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ 1947-2004: Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. Αθήνα: Ι.ΣΙΔΕΡΗΣ

Θεοφάνους, Α. (2000). *Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο Νέο Διεθνές Περιβάλλον: Προκλήσεις και Προοπτικές*. Λευκωσία: Ι.Σιδέρης

Θεοφάνους, Α.(2011). *Η Κύπρος ενώπιον διλημμάτων: Σκέψεις και προβληματισμοί*. Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη

Κληρίδης, Γ.(2007). *Ντοκουμέντα μιας εποχής 1993-2003*. Λευκωσία: Εκδόσεις Πολιτεία

Κουφουδάκης, Β. (1989). «Η διεθνής διάσταση του Κυπριακού: 1960-1987», στο: *Κώνστας Δ.Κ. και Τσαρδανίδης Χ.Γ.(επιμελητές.), Σύγχρονη Ελληνική Εξωτερική Πολιτική:1974-1987: Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις-Κυπριακό*, τόμος δεύτερος. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας.

Κουφουδάκης, Β. (2000). «Το κυπριακό ζήτημα μετά την τουρκική εισβολή, 1974-1988», στο: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος ΙΣΤ΄ (σελ..492-503). Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Κρανιδιώτης, Ν.(1983). *Οι διεθνείς διαστάσεις του Κυπριακού*. Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο

Λάμπρου Γ. Κ,(2008). *Ιστορία του Κυπριακού Τα χρόνια μετά την ανεξαρτησία 1960-2008*, Αθήνα: Εκδόσεις Πάργα

Μιχαήλ, Σ.Μ.(2011). *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης: Διαπραγμάτευση της Ιστορίας*. (μεταφ. Χρυσόστομος Περικλέους). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Παντελής, Σ.(1986). *Ιστορία της Κύπρου*, (σελ.432-451), Αθήνα: Στρατηγικές Εκδόσεις.

Παπαδημήτρης, Π. και Πετρίδης (1997). *Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια της Κύπρου: 1878-1978*. Λευκωσία: Επιφανίου.

Ρίζας, Σ. και Στεφανίδης, Γ.(2004). «Το Κυπριακό 1974-2004: οι ατελέσφορες μεσολαβητικές προσπάθειες», στο: *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, τόμος 10, σελ.51-62, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σερβάς, Π.(2007). *Κυπριακό "Στρατηγική" και Στρατηγική*. Λευκωσία: Επιφανίου

Συρίγος Ά.Μ. (2005). *Σχέδιο Ανάν: Οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Χατζηαντωνίου, Κ., Κρεμμυδάς, Β., Τζόκα, Β., Σφυρορέα, Σ. και Ρούπα, Ε. (2010). στο: *Ιστορία της Κύπρου: Ανεξαρτησία-Τουρκική Εισβολή-Η Κύπρος σήμερα*. Τόμος Δ΄. Χεκίμογλου Ε., Αποστολοπούλου Μ.(επιμελητές.), Λευκωσία: Εκδόσεις ΟΔΥΣΣΕΙΑ LTD

Χατζηβασιλείου, Ε. (2011). «Το Κυπριακό και οι ελληνικές κυβερνήσεις, 1970 1979». στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου (επιμ.), Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)*, τόμος 2, (σ. 190-197), Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος,

Χατζηβασιλείου, Ε. (2011). «Το Κυπριακό και οι ελληνικές κυβερνήσεις, 1980 1989». στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου (επιμ.), Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)*, τόμος 3, (σ. 99-109), Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος,

Χατζηβασιλείου, Ε. (2011). «Το Κυπριακό και οι ελληνικές κυβερνήσεις, 1990 1999». στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου (επιμ.), Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)*, τόμος 4, (σ. 82-93), Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος.

Χριστοδουλίδης, Ν.(2009). *Τα σχέδια λύσης του Κυπριακού (1948-1978)*(σελ.201-235), Αθήνα: Καστανιώτης.

Χριστοδουλίδης, Ν. (2011). «Διπλωματική Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας 1970-1979» στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου (επιμ.), Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)*, τόμος 2 (σ. 183-189). Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος

Χριστοδουλίδης, Ν. (2011). «Προσπάθειες διευθέτησης του Κυπριακού τη δεκαετία του 80» στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου (επιμ.), Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)*, τόμος 3 (σ. 75-97). Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος.

Χριστοδουλίδης, Ν. (2011). «Η αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ και η ευρωπαϊκή πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας τη δεκαετία του 1990», στο: *Πέτρος Παπαπολυβίου(επιμ.) Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960-2010)*, τόμος 4 (σ. 74-81). Λευκωσία: Ο Φιλελεύθερος.

Χριστοδούλου, Μ.(2000). *ΤΟ ΝΑΤΟ στη ψυχροπολεμική και στη μεταψυχροπολεμική εποχή και η ΚΥΠΡΟΣ*. Λευκωσία: Τυπογραφικός και Εκδοτικός Οίκος «Πρόοδος».

Φάντης, Α.(2012). *Η ταραχώδης πορεία της Κύπρου 1974-2004: 50 Χρόνια Κυπριακής Δημοκρατίας*. Λευκωσία: Γραφικές Τέχνες Γ. Κυριακίδης Λτδ.

Christodoulides, N. (2013), "In Search of a Settlement: Cyprus Solution Plans and International Diplomacy, 1974-1999", in *George Kazamias, Antonis Petrides and Emmanouil Koumas (eds.), Introduction to the History of Cyprus*(pages 1-25). Nicosia: Open University of Cyprus.